

pén

... pomagan
lidén

foto: Natalija Južnov

Mária Pozsonec

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek,
30. oktobra
2003,
103. številka

Nekoč so bili ljudski poslanci, danes so poslanci državnega zbora. Ampak za njo bi tudi danes lahko rekli, da je ljudska poslanka. Tudi pri Pénu želimo, da bi bili čimbolj ljudski. Naslednjič lahko to preverite v četrtek, 27. novembra.

Medijska kriza globlja od tekstilne!

(Pre)zaposlitve

Nobena skrivnost ni, da je regija zaradi težav v delovno intenzivnih panogah ob dohodek, ki ga sicer ustvarjajo v drugih predelih podalpske dežele. A šele Pentutam je uspelo dognati, da obstaja dejavnost, ki je še bolj na psu kot tekstil – gre za množične medije, natančneje za VESTNIK in MURSKI VAL. Kako si drugače razložiti dejstvo, da sta se oba urednika (pre)zaposlila in sta od 1. 10. 2003 okrepila nemško Escado v Gornji Radgoni (nekdaj Mura). Dobro poučeni pravijo, da se je v novi, krojaški vlogi bolje znašel radijski urednik MARJAN DORA, ki je jadrno poprijel za visoko normirano delo. Vestnikov JANKO VOTEK pa se je odločil (stara navada, železna srajca!), da bo tudi na novem delovnem mestu ostal zgolj pri besedah, šivanje pa prepustil v tej dejavnosti očitno boljše podkovanemu kolegu!

tekal

Dosežki Nekdanji direktor pod križem

ERNEST EBENŠPANGER, nekdanji Murin direktor in sedanjí mestni svetnik, je mož z jekleno kondicijo. To dokazuje tudi posnetek – zdi se sicer, da ga bodo zdaj zdaj križali, čisto v resnici pa gre le za proslavljanje osvojitve enega najvišjih vrhov avstrijske Koroške. Katerega, strokovnjaki za alpinizem še proučujejo, ker se menda vrhova dveh gora stikata prav na mestu, kjer (razkoračeno) pozira vrli Ernest.

ližek

Ko bom velik, bom imel kiosk!

Odi mala, gor me vužgi!

Plodovi jeseni so dar, ki ga izkoriščamo vsak po svoje – prvi mož pomurskega dopisništva največjega slovenskega dnevnika DELO, IVAN GERENČER, se je na primer zapisal kostanjem, čeprav je imel na voljo še vse kaj drugega: krompir, jesenske jurčke, stročji fižol in solato kristalko. A pečenje kostanja ni končni cilj trenutno zelo uspešnega novinarja. Pentute so izvrtale, da je njegova skrita želja, da bi drugo polovico svojega ustvarjalnega veka preživel v kiosku, kjer bi prodajal raznorazne časopisne edicije. Vse revije in časopisi, ki bodo na ta ali oni način kapitalsko povezani z (D)delom, bodo po Ivanovi obljubi na njegovem prodajnem mestu na voljo vsaj za 10-odstotkov ceneje!

dejs

V Gradišću gradijo bratstvo in enotnost

Feste

Ob tovrstnih priložnostih je hrana izrednega pomena. Zanj so skrbeli sami izkušeni mesojedci – KRANJEC (geodet in padalec, ki pa tokrat ni niti enkrat padel), ČERNJAVIČ (ki v življenju rad brani, tokrat pa seokusnega mesa ni prav nič branil), DVA HAŠAJA (levi specializiran za rezanje, desni pa za gledanje, kako drugi delajo) in FLEGAR (nekdo pa mora biti tudi šef kuharskega sektorja).

Ob celouličnih norenjih je največ zanimanja za priložnostni poklic »kelnarja«. Pentute slutijo, da zato, ker se ob težkem in utrudljivem delu prileže hladen »špricer« (seveda samo tu in tam.) In kdo se je (zastonj!) trudil, da 36 osebkov ni bilo žejnih? Najbolj levo je spet ČERNJAVIČ (očitno ni bil samo lačen, ampak tudi žejen), KOUS (kot lastnik okrepčevalnice strokovni vodja natakarske ekipe), FUJS (prenašalec etnoloških, predvsem pivskih običajev z Goriškega v ravniški del Prekmurja) in GOMBOC (generalni blagajnik, ki je svojo odgovorno funkcijo vestno opravljal – na koncu namreč nihče ni bil v izgubi, še manj izgubljen!).

Nič čudnega, če je glavna ulica v Gradišću (za zdaj še ne vedo, kako bi jo poimenovali) vsako leto prizorišče množične manifestacije, imenovane Cela ulica nori. Tamkajšnji prebivalci so namreč žurerji, kot se spodobí, zato že tretje leto zapored ob koncu poletja izkazujejo medsebojno prijateljstvo. Menda je preraslo že v pravcato bratstvo in enotnost, ki ga poznamo iz nekih drugih časov. A kar je od takrat dobrega, je prav negovati tudi v novih časih!

Prisotni (žal se vseh ne vidi) brez izjeme napovedujejo, da bosta bratstvo in enotnost na norenju v Gradišću leta 2004 še pristnejša.

Noga med nogami

Poznamo folkloro in »folkloro«. Tista v narekovajih se je zgodila na DOLNJI BISTRICI, ko se je IVAN KRESLIN odločil, da bo prekmursko glasbeno izročilo izkoristil, da bi udobno sede porinil svojo nogo med njeni (ona je METKA P.). Uradno je to moral narediti, ker mu je dama sezuvala škornje, kar je del folklornega programa, neuradno pa Pentute tutajo, da je vrli Ivan ob tem neznansko užival (le pogledajte ga, kako blaženo se smeječa ...).

jog

Klavdija vas inštruira vsak dan

**Zdrav duh v
zdravem telesu**

Če vsako jutro malo po pol osmi pozorno poslušate 94,6MHz ali 105,7MHz, vam bo takoj jasno: Murski val je uvedel novost, s katero vas je razmiga, posodobil in »raztelovadil«! Ali z drugimi besedami – začele so se FITKO MINUTKE ZA LEPE TRENUTKE, ki jih več kot uspešno moderira inštruktorica aerobike in šefinja FITKO KLUBA KLAVDIJA ZRIM. Pentute iz zanesljivih virov poročajo, da prihaja Klavdija na radijska snemanja v spodnjem perilu SKINNY, v sodelovanju s salonom za nego in sprostitve telesa PALADE. Fitko – za lepo ritko!

Razpisi

Šunka in pet litrov za frajerja

Zaj pa iden, pa še tou steren!

Predsednik radgonskih obrtnikov je soprogo našel v Texasu

6

počasi predaja starejšemu sinu Borutu. Še posebej pa ga veseli, da njegovi žulji in žulji žene Anice niso bili zaman. Čedalje bolj pa se Tomaž z Anico posveča tudi trem vnukom, Urbanu, Luki in Katji, vsekakor pa ne pozablja niti na taščo, ki mu je podarila pridno in dobro ženo.

»Že od prvega dne, ko sva se spoznala z mojo

Kako različna so božja pota in kako težko je načrtovati svojo prihodnost, se je v življenju gotovo prepričal tudi ugledni podjetnik z Apaškega polja in predsednik OOO Gornja Radgona Tomaž Dresler. Gotovo je namreč, da si nikoli ni mislil, da se bo njegova tašča iz Prlekije preselila na Notranjsko in se potem po 25 letih od tam tudi vrnila ravno tisto leto, ko je bil on rojen. Torej, usoda je hotela, da je njegova tašča po 2. svetovni vojni prišla na Apaško polje ravno takrat in tja, kjer je bil Tomaž rojen pred 56 leti. Nekaj pozneje mu je tašča rodila tudi ženo Anico, s katero se je Tomaž pred slabimi štiridesetimi let spoznal v gostinskem lokalu z nekoliko nenavadnim imenom. »Bila sva vsak s svojo 'klapo' v nekdanjemu gostišču Texas v Črncih in že obojestransko skrivni pogledi so dali slutiti, da je nekaj med nama. Res je sicer, da sva se že prej navidezno poznala, toda tisti večer je bil prelomen,« nam je pripovedoval Tomaž, ki se je najprej zaposlil v nekdanji apaški Lini, kjer se je tudi izučil za mizarja.

Takoj po poroki, in ko je prišel na svet prvi od dveh sinov (Borut), je Tomaž leta 1969 odšel za boljšim zaslužkom v Nemčijo, čez leto dni se mu je pridružila tudi Anica in v Nemčiji sta ostala dvajset let. V tem času se je pred 31 leti rodil še drugi sin Tomi, skupna vrnitev na Apaško polje pa je bila leta 1981. »Takrat smo začeli z zasebno mizarstvo obrtjo v Podgorju, kjer je naše mizarstvo tudi danes, hišo pa imamo v Žepovcih. V začetku je bilo težko, toda iz leta v leto je šlo boljše in sedaj sva zadovoljna z vsem, kar sva z Anico dosegla,« pravi Tomaž Dresler, ki je postal v začetku letošnjega leta predsednik OOO G. Radgona. In čeprav je tudi sedaj na plačilni listi Mizarstva Dresler, podjetje

prihodnjo taščo, je bilo jasno, da imava nekaj skupnega, in zato ni bilo nobenih težav in zapletov, ne v tistem času in ne pozneje, ko sva se z Anico poročila. Z mojo taščo sva se vsa ta leta odlično razumela. Žal ji sedaj zdravje nekoliko peša. Sicer pa moramo biti tudi njej hvaležni za dobro življenje, saj smo vedno skupaj prenašali težave in lepe trenutke,« pravi Tomaž. Njegova tašča Anica Trstenjak je bila rojena leta 1922 v Desnjaku v Prlekiji in se je kot dekletce s starši preselila na Notranjsko. Mladost je preživela v Rakeku, po 2. svetovni vojni, leta 1947, pa se je kot 25-letnica spet vrnila v deželo ob Muri, in sicer tokrat na Apaško polje. Vse svoje življenje je bila gospodinja, v zadnjih letih pa ima več zdravstvenih težav in ji je potrebna nenehna pomoč, zato se je pred približno dvema letoma preselila v dom starejših v Rakičanu. Največje zadovoljstvo ji je, da je njena hčerka Anica popolnoma uspela v življenju. Na tej poti ji je tudi sama pomagala, tako da je varovala vnuka Tomija in Boruta ali pa bila v pomoč pri drugih opravilih. Zanimivo je tudi, da se nikoli ni sporekla z zetom Tomažem, pravzaprav se nikoli ni sporekla z nikomer in je bila vedno cenjena in spoštovana. Sama je pogosto dejala, češ kakšno srečo je imela njena hčerka, da je srečala tako pridnega in dobrega moža, kot je Tomaž.

P. S: Če že (še) imate taščo (zeta) in menite, da bi skupaj z njo (njim) sodili v pentutarsko nadaljevanko, me pokličite po telefonu: 041 733 945. Prav tako lahko pokličete tudi vsi drugi, ki poznate kakšen par tašča & zet, ki bi ju predstavili v PEN-u. Vsajeden naj bo povezan s Prekmurjem ali Prlekijo, drugo pa je naša skrb.

Oste B. družinski album

Mizararski mojster ANDREJ RUŽIČ iz MURSKÉ SOBOTE je bil ondan zelo »vesel«, ko je opazil, da se je našel pogumnež, ki se je znesel nad tablo z nazivom njegovega podjetja. Prekipevajoče veselje se je odločil deliti z bralkami in bralci Pentut, zato nam je sporočil, da razpisuje posebno nagrado. In to tistemu frajerju, ki se je »potrudil« za zlomljeno tablo. Nagrada je vabljava: šunka in pet litrov žlahtne kapljice. Seveda bo treba dejanje priznati (in ga tudi obžalovati).

jog

Komaj je prestopila prag abrahama,

Čestitke so kar deževale. Najmlajši član družine, sin Marko, se je še posebej izkazal v vlogi »stiskalnice«, tako značilne za vinorodni okoliš kraja.

Bogat program je bil poln humorja, kakor se ob takih prilikah tudi spodobi ...

Potem pa se je plesalo, pelo in pilo ... do ranih jutranjih ur. Kalo so vodile Celjanke, z Mariko na čelu, kakor vodijo tudi na prvenstveni razpredelnici državne lige in evropskega klubskega kegljanja. Potem je prišel nov dan ...

že je ujela novo svetovno

Bog ji kegelj dal je v dar, Marika Kardinal odličje ... za abrahama ni ji mar!

Marika je ena: edinstvena, trmasta, neuničljiva ... Prava ambasadorica našega okolja, naših ljudi. O njenih podvigih, medaljah, rekordih je toliko napisanega, da ni treba izgubljati besed. Njene vitrine so polne medalj z največjih tekmovanj, a je še dovolj mesta, kot pravi. In tudi dovolj moči, izzivov in elana za nove podvige, na katere je še vedno pripravljena. Potem ko je nedavno prestopila prag abrahama, se je pred dnevi, prvič v vlogi abrahamke, vrnila z zlato medaljo ekipnih svetovnih klubskih prvakinj. Kako dolgo še? Zakaj takšno vprašanje?! Koga pa motijo naše medalje?! Pri Studencu v Nedelici je donelo, no, do abrahama je treba priti ...

In potem še spili so na eks, saj prišel je Miroteks! Klubske kolegice, danes svetovne klubske prvakinje, na čelu s trenerjem in selektorjem slovenske ženske reprezentance Ladom Gobcem (desno).

Miro Steržaj je med največjimi »krivci«, da se je Marika kasneje z velikimi črkami vpisala v zgodovino slovenskega pa tudi svetovnega kegljanja. Ob njegovem jubileju je, z drugimi zvezdami tega športa, počastila trenutek svojega idola ...

Iz Marikinega albuma

Začela je kot nogometašica in nič ni zaostajala za fanti. V današnji ekipi »kilavega« Dobrovnik bi bila lahko prva zvezda. Moč in agresivnost sta ji kasneje še kako pomagali na izjemno uspešni kegljaški poti.

Franc Bobovec

Kolesarjenje je njen priljubljeni dopolnilni šport, čeprav rada stopi tudi na plin. Za našo policijo je včasih cela prehitra, a če si stalno na cesti, se kdaj pa kdaj tudi »zalomi«.

Legendarni Leon Štrukelj je za vsakega športnika »krona«, iz katere žari. Trenutki ob njem ostajajo nepozabni, veliki Leon pa se ni branil kapljice domačega vinčka iz Kardinarjevih goric na Vaneči.

Pred kratkim sta bili Marika in družinska ljubljanka Kaja potrti in žalostni, saj sta se morali ločiti od sedmih prekrasnih mladičkov, ki so se postavili na

Vrhunska športnica, ki je dve desetletji v vrhu ali blizu njega, ni imela posebnih težav s poškodbami, saj je veliko pozornost posvečala pripravljenosti. Če pa je tudi »zaštekalo«, je prišla pomoč. Tudi s strani zdravstvene službe Zdravilišča Moravske Toplice na čelu z dr. Jasno Lukačič. Z Brigito Bukovec sta imeli podobne težave ...

Brez silne podpore družine ne bi bilo takšnih vrhunskih dosežkov. Maž Marjan ter sinova Robi in Marko so najzvestejši Marikini navijači in poltujejo na vsa velika tekmovanja. Na posnetku so, »oboroženi« s slovenskima zastavama, pred potjo v Osijek, od koder se je Marika vrnila s štirinajsto svetovnih prvenstev.

noge in dobili nove gospodarje. Pa tako lepo sta skrbeli zanjel Marika je del priprav na novo sezono preživela pri štirinožnih lepotic. Karieri pa ji niso ogrozili.

Svoje največje uspehe je dosegala v metropolah ob Donavi, ki je njena srečna reka (Bratislava, München, Budimpešta ...). No, »praška pomlad« si bo tudi zapomnila, saj je mesec maj prinesel ekipno zlato in bron v posamični konkurenci. Sinova Robi in Marko sta po dolgem potovanju prispela v Prago, kjer se je mudil tudi predsednik Kučan. Ko so slovenske kegljavke, že z zlatimi medaljami okrog vratu, občudovale mesto ob Vltavi in obiskale slavite Hradčane, so povsem naključno naletele na predsednika. Štefka Kučan je, mimo vseh protokolov, prišel k Mariki in, kot Marika rada pravi, to je bila najdražja in najbolj originalna čestitka v njeni športni karieri.

Vonj po smrti

Konec oktobra: sobota je rahlo obrobjena z meglenimi čipkami in posameznimi intelektualci, ki nevidno tkejo v sebi drobno poezijo in spreminjajo besede ali slike v čustva, čustva v nostalgijo, nostalgijo v spoznanja. Vedno mislim, kako bom srečal Vincija z veliko cankarjansko krizantemo v gumbnici, a vedno je le v družbi svojih prijateljev, ki nosijo v duši neusahljiv cvet vinske trte. Tako sem ju srečal tudi zadnjič: ker sem se vračal v Zagreb, sem pil »egzotik«, Vinci je segel po viskiju, prijatelj s kolesom je naročil deci terana. Vinci je jamral, to je njegova pesniška poza, ki se gorickemu sentimentu niti ne prileže kdo ve kako, to je bolj posesivna lastnost ravninskih Prekmurcev na Markovskem, da ga »jebe« visok tlak, ki se mu je trmasto povzpela na 220 (pa ne voltov) in da se zdaj ne more zveči s te višine, s teh nebeških lestvic, ki vodijo iz življenja v nebo. Natančno sem mu ponovil, česa vse ne sme jesti in kaj sme piti, a je takoj nasprotoval: na prazen želodec ne morem piti žganjice. Dedek moje prve žene je vsako jutro spil »štampriin žganjice« in je dočakal več kot devetdeset let, sem začel modrovati, pa me je hitro prekinil: ne prenesem »žga-

smrti. Bolni so z njo že zaznamovani. Zato sem se prepiral z njim, naj popusti v teh prozahnih razmišljanjih, kajti če je že kdo zaznamovan z bližajočo se smrtjo – zaznamovani pa smo vsi njeni Zemljani – je to sveti oče, Papež Janez Pavel II., zasebno gospod Wojtyła. Petindvajset let je bil božji poslanec, minister nebes in pekla (kajti Bog si je izmislil tudi peklo, da o vicah ne govorimo), nesamostojni zastopnik Vsemogočnega na zemlji, njegov božji sel. Kot večina papežev ni bil do konca uspešen, ker ni mogel preprečiti vojn: v poražene kraje, nesrečnim ljudem je lahko prinašal samo mir in tolažbo. Nekoč so bili prav papeži tisti, ki so netili nemire, bili duhovni voditelji križarskih vojn, javnih institucij za mučenje »krivovercev«, kot je bila na primer »sveta inkvizicija«, ter kasneje celo sodelavci, somišljeniki največjih zločincev v svetovnih vojnah. (Dokaz: pred dnevi je izšla v Nemčiji knjiga z naslovom Hitlerjev papež.) Ni popolnih vladarjev: zgodovina papeštva je eno najbolj mračnih poglavij katoliške cerkve: Naš, slovanski papež je v zadnjih petindvajsetih letih svojega pontifikata skušal sprati nedolžno kri s

nali, kako je papež spretno izkoristil nadarjenost novinarjev v komentarjih v javnih medijih za promocijo katoliške vere. Poleg tega je utrdil položaj Vatikana v mednarodni areni, razvil je Marijin kult in uveljavil svoje lastno ustvarjalno delo. Te dni je v več krajih sveta izšel ponatis mednarodne uspešnice, njegova biografija z naslovom Priča upanja izpod peresa Georgea Weigla. Vatikanski novinar, akreditiran pri apostolskem sedežu, Jacek Moskwa je v knjigi Prerok in politik obdelal petindvajset let papeževnega službovanja. Podobno knjigo z naslovom Pontifikat je napisal poljski publicist Janusz Poniawski. Italijanski novinar Vittorio Messori je v knjigi Prekoračil je prag upanja zapisal, da so papeža vzhodnoevropske dežele razočarale: po padcu berlinskega zidu je računal, da se bodo ljudje vrnili k veri in Bogu, postali pa so lakomni potrošniki vsakdanjih, materialnih dobrin. Papež je poskusil nagovoriti evropsko skupnost, da bi priznala zgodovinski pomen krščanstva v kulturi starega sveta s trditvijo, da brez krščanstva ne bi bilo Evrope: vendar iz te moke ni bilo hostije. Evropa se je znova znašla med ateizmom in

moči po svetu, kajti po smrti sedanjega papeža iz Poljske nič več ne bo tako, kot je bilo.

Tako gledamo zunanji blišč katoliške cerkve na Trgu svetega Petra v Rimu, obenem pa niti ne slutimo, kako so se že začele priprave za volitve novega poveljarja rimskokatoliške cerkve.

Postopek je znan. Po Zakoniku kanonskega prava in cerkvene tradicije se novi papež voli, ko je »apostolski sedež prazen«, bodisi zaradi smrti ali prostovoljnega odstopa dotedanjega prvega rimskega duhovnika. Po drugem lyonskem koncilu 1274. volijo novega papeža samo zbrani kardinali na konklavi (soba, ki se zaklene). Papeže po novem lahko volijo samo kardinali, mlajši od osemdeset let. Izbor se začne najkasneje dvajset dni po papeževi smrti. Po slovesni maši v baziliki svetega Petra odidejo kardinali v konklavo in pretrgajo vsako zvezo z zunanjim svetom. Ne berejo, ne gledajo televizije, nimajo telefonov, ne dobivajo pošte. Kardinali glasujejo pisno. Volilni listič je zložen v štiri gube, odprejo ga trije očividci, glasno preberejo ime prihodnjega papeža, potem listič zašijejo, vržejo v posebno peč: če se iz dimnika dvigne črn dim, pomeni, da papež še ni izbran, če se iz dimnika suklja bel dim, je papež izbran. Papež postane kandidat z dvotretjinsko prednostjo plus en glas. Izbrani mora glasno reči, da je sprejel izbor, potem ga vprašajo, kakšno ime si bo nadel. Novi papež pred baziliko svetega Petra potem podeli svoj prvi blagoslov Urbi et orbi (Mestu in svetu).

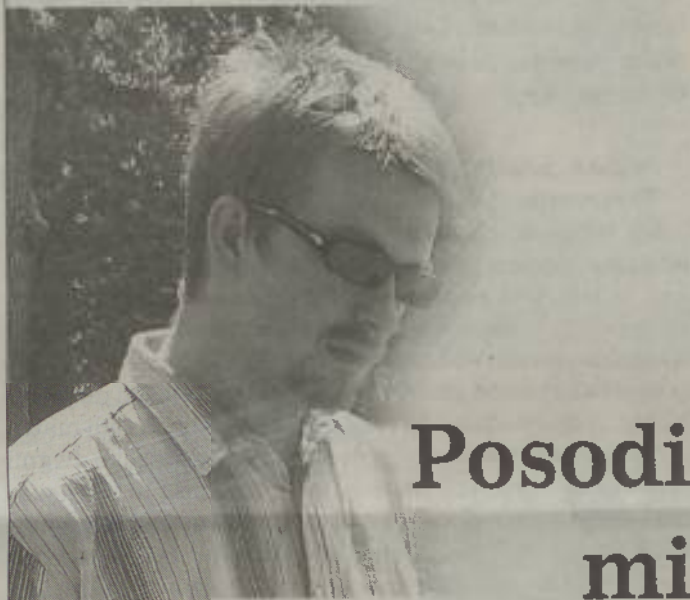
Sedanji papež je zaprosil za molitev za svoje zdravje, obenem pa poskrbel za kardinala, volivca prihodnjega papeža. Vsak kardinal je dobil v svojo sobo prho, posteljo in molitvenik, česar v prejšnjih časih niso imeli, zato so hodili do šestdeset metrov daleč na stranišče pa tudi v skupne kopalnice. Tako se je tudi Vatikan moderniziral, ostal pa je še dalje dovzeten za profane spekulacije, podkupnine, trgovino z dušami. Svet se namreč ne spreminja, kar zadeva človekovo moralo. Spreminja se le okolje, pokrajine. Ali, kot pravi naš prijatelj Žorž, ni velikih držav, so samo majhni ljudje. Tudi med papeži. Tudi med pesniki. Pa tudi med majhnimi ljudmi so se manjši. In tako smo se znova vrnili v lokal na tržnici, kjer prodajajo krizanteme in sveče. Krizanteme poštenja. Sveče večnosti. Nepodkupljiva prijateljstva.

Branko Šomen

RAZMIŠLJANJE

Pero Bezec –
basist in vokalist skupine
Posodi mi Jürja

Danes pišem o stvari, s katero nimam pretirano veliko izkušenj – o varčevanju. Moji poskusi varčevanja v preteklosti so se ponavadi končali zelo klavrno. V času socializma in hiperinflacije mojih prihrankov ni bilo niti za črnilo, s katerim so bili napisani na knjižico, čeprav so bili takrat, ko sem jih položil v banko, vredni za kakšno slabše rabljeno kolo (brez gum). Ta bridka izkušnja iz otroštva me spremlja v podzavesti še danes, še posebej zato, ker se je tistim, ki so si takrat denar sposodili, godilo enako, s to razliko, da se je čez nekaj časa splačalo vrniti kredit naenkrat, ker so bile položnice dražje od anuitete. Pa dovolj tarnanja o starih časih in zamujenih priložnostih. Poglejmo raje malo, kako je s tem varčevanjem danes.

Posodi mi jürja

Če pogledamo z distance, je varčevanje v banki v bistvu posojanje denarja banki ali kakšni drugi instituciji, ki vam v zameno za sposojeni denar ponuja obresti – še posebej, če gre za vezane vloge. Če pogledate obrestno mero, ki vam jo ponujajo za vaš vezani denar, in obrestno mero, po kateri so vam pripravljeni dati posojilo, takoj ugotovite, od česa banke živijo (in to zelo dobro). Seveda smo vsi pripravljeni na takšno menjavo, ker pričakujemo od bank in podobnih institucij določeno varnost in jim pri tem skoraj brezmejno zaupamo. Po drugi strani pa so banke tudi (samo) podjetja, ki so podvržena cikličnim gibanjem domačega in svetovnega gospodarstva, kar nam takoj da vedeti, da popolne varnosti za vaš denar ni nikjer.

Zato predlagam tistim, ki imajo kaj varčevati, da varčujejo – posojajo denar več različnim institucijam, pa tudi država si zelo rada sposodi denar od svojih državljanov (obveznice), ki ga tudi dobro obrestuje, seveda z denarjem teh istih državljanov (zanimivo, ne?). Za tiste s hazardsko žilico in dobro intuicijo (ali dobrimi internimi informacijami) pa je borza vrednostnih papirjev pravi naslov – ne boste verjeli, s kakšnim pričakovanjem vsako jutro pograbbite svoj dnevni časopis in pregledate cene svojih vrednostnih papirjev pa tudi tistih, ki jih po nekem čudnem naključju niste kupili in ste zaradi tega srečni ali žalostni.

Tako, življenje je (relativno) kratko, in če vam je kdo pripravljen posoditi »jürja« (ali sto ali tisoč), si ga kar sposodite in uživajte v tem, kar vam denar pač lahko ponuja, če pa bi radi ta užitek odložili za nekaj časa, pa vi posodite (varčujte) in uživajte sadove kasneje. V vsakem primeru se vedno nečemu odrekamo (škoda), ampak tako je. Vsaj odločite se lahko sami.

Pa brez zamere.

njice«, ves dan smrdim po njej, tak ne morem v razred. Potem sva mu predlagala viski, odločil se je za ballantines. Spet sem mu hotel svetovati, da je jack daniels boljši, ker je iz koruze, nekakšna dietna, bolniška pijača, pa je odmahnil z roko: vse življenje sem bil vinski delavec, čeprav se tudi utekočinjenega penastega hmelja nisem branil, a zdaj je tu pritisk in mučim se z njim kot Kristus. In tako smo sedeli v lokal na tržnici: gledal sem na sadje in zelenjavo, na jesenske darove matere narave in čutil, kako se približuje čas za razmišljanje o smrti. Med Bogom in Človekom je samo Življenje. Med Bogom in papežem je samo molitev. Med Bogom in pesnikom je samo trpljenje. Toda Vinci je bil prepričan, da ga bo kmalu pobralo, da ga smrt že ovohava in praska na vrata njegove občutljive pesniške duše. Samo živ, zdrav človek razmišlja o

križa, zidov, taborišč, duhovniških talarjev in posvečenih rok. Delo je začel zagnano, veselo, vendar ga še vedno ni dokončal. Papež Janez Pavel II. je hotel vrniti v Kazahstan, v deželo vzhodno od Moskve, staro ikono svete Marije z otrokom. Hotel je odpotovati v Mongolijo, vendar je patriarh ruske pravoslavne cerkve temu ostro nasprotoval. V Vatikanu so potovanje odložili zaradi »papeževe bolezni«. To je bil samo eden od poskusov, da človek, pa čeprav je še na tako elitnem in enkratnem duhovnem, moralnem in vplivnem položaju, ne more izpolniti svojih želja, kaj šele tujih. Vendar mu moramo izreči svoje globoko spoštovanje, ker je na Poljskem ustavil posledice komunističnega terorja, ker je bil prav on tisti, ki je zamajal berlinski zid, antikomunisti pa so ga praktično porušili. Pred kratkim so na lateranski papeški univerzi v Rimu navzoči priz-

krščanstvom. Italijanski filozof, nekdanji levo usmerjeni beneški župan Massimo Cacciari, je priznal, da bi demontaža krščanstva pomenila za Evropo njen moralni padec. Po vsem tem bo kipec Marije Device z otročičkom, narejen kdo ve kdaj v Kazahstanu, še naprej ostal v papeževih sobanah. Ena drobna gesta pač ni našla razumevanja v svetu, ki nikoli ne bo ne versko ne ideološko enoten, ker so bili politični interesi vedno nad verskimi (če se že niso dopolnjevali): politika pa je danes vstopila v vse prostore človeškega ravnanja, želja in celo v človekovo prihodnost.

Po vsem tem, potem ko je papež imenoval Mater Terezo iz Kalkute, rojeno v Skopju, za svetnico, potem ko je imenoval enaintrideset novih kardinalov (med njimi tudi ne kdo ve kako karizmatičnega, zato pa mladega Božaniča), se jasno kaže pospešeno zidanje krščanske

Intervju brez pravega razloga, pa vendar. Morda zato, ker si Milika, pri svojih 82 letih, jemlje življenje z veliko žlico. Morda zato, ker je polna optimizma, ker ima načrte ...

Milika Černjavič:

Še zdaj sama zrežem 2000 trsov!

Ideja, da bi pogovor z Miliko pripravil tudi za bralce, je prišla kar tako, spontano. Ob uri, ko se na televiziji začnejo Odmevi in so pošteni ljudje že v copatih, sem se iz neke kleti v Gornjih Moravcih odpravil proti domu. Ne vem, kaj me je vleklo, toda avto se je ustavil še v gostilni v Sebeborcih. In glej ga! Kot nalašč sem pri »šanku« srečal Miliko. Beseda je dala besedo in čas je tekel. Vmes sem spil brizganec, ona deci mošta. Morda sva to še ponovila, vendar več kot petkrat zanesljivo ne. Mislim, da to lahko prisežem. Tako nekako, kot boste brali, je tekla beseda, čeprav verjetno v ne točno takšnem vrstnem redu ...

Milika, praviijo, da je bil vaš mož prvi komunista v Prekmurju.

Da, bil je. Če ne ravno prvi, pa med prvimi. Leta 1914, takoj po začetku prve svetovne vojne, je odšel na fronto, kjer je leta 1916 padel v rusko ujetništvo in po številnih peripetijah – saj mi je govoril, ampak se tega več ne spomnim – prišel v Moskvo. Tam je imel večkrat priložnost poslušati Leninove govore. Lenin je znal navdušiti množice. Nekoč je stal nedaleč od njega. Poleg pa je bila tudi mati z otrokom. Kar naenkrat ji ga je vzel iz rok, ga visoko dvignil in rekel: »Vidite, ta otrok je naša prihodnost, ta bo nekaj mel od življenja!« Narod je besnel od navdušenja. Sneli so mu kravato in si za spomin delili nitke od nje. Tako je za novo idejo navdušil tudi mojega moža – postal je prepričan komunist, ko večina ljudi tukaj še pojma ni imela, za kaj gre. Leta 1918 je prišel domov in še isto leto je imel z balkona pri Zvezdi v Soboti govor. Takratnim oblastnikom to ni bilo všeč in so nanj streljali. Hvala bogu ga niso zadeli, ranjena pa je bila neka zdravnica, ki je stala v bližini. Da, da. Štiri leta zaradi naprednih idej ni dobil državljanstva. Šele leta 1922 si je nekako uredil papirje.

Ga je nova komunistična oblast bolj spoštovala?

Kje pa! Ko je prišel na oblast Tito, sem se z njimi poročila. Takrat je bil star že 70 let, kaj bi lagala, meni pa je bilo 23. Deset dni po poroki so ga komunisti zaprli za pet mesecev. Najprej v Soboti, nato v Kidričevem. Tam so videli vraga. Mučili so jih na različne načine. Na dvorišču so morali leči drug poleg drugega, neki mladi udbovec pa se je vozil po njih z motorjem. Tepli so jih na različne načine, tudi po spolovilu. Pa se je, hvala Bogu, vrnil. Poročena sva bila sedemnajst let. Pri enainštiridesetih letih sem postala vdova. Od takrat sama gospodarim. Poročila se več nisem. Samo on je videl moje golo telo.

Imate pokojnino?

Seveda jo imam, po možu. Umrl je leta 1963. Pa je nisem dobila kar tako. Kamorkoli sem prišla, vsepovsod so me odrivali, čeprav sem dokazovala, da je moj mož redno vplačeval vse davščine in prispevke. V najemu je imel gostilno na soboški železniški postaji, pozneje pa je bil tam poslovodja. Če ne bi bilo Rudija Čačinoviča, ki je bil takrat predsednik soboškega okraja, je ne bi dobila. On je nekam telefoniral in potem je socialno vse priznalo in pokojnino odobrilo.

Kako ste premagovali tegobe na poti skozi življenje?

Ni bilo enostavno. Srečo sem imela, da sem poznala veliko pomembnih ljudi v Soboti. Podleskova Sidika (soproga takratnega sodnika Jožeta Podleska) mi je tudi veliko pomagala.

Kako ste spoznali te pomembne Sobočane?

Po Soboti sem veliko hodila že od malih nog in tako spoznavala njihov način življenja in navade. Z očetom sva številnim družinam v Soboti vozila drva. Tudi vašemu očetu sva jih večkrat pripeljala. Pa advokatu Bruncu ... Tako sem spoznavala in spoznala te ljudi, tudi njihove otroke in pozneje, če je bilo treba kaj urediti, sem se enostavno tam oglasila, potrkala na vrata pisarne, oni so me takoj prepoznali, in zadevo sem lahko uredila.

S čim se pa zdaj ukvarjate?

Leta moja so tukaj. Živim z majhno pokojnino in še najbolj uživam v goricah. Sama sicer nimam vinograda, imajo pa jih otroci mojega brata. Rada delam, in če je treba, sem v njih ves dan. Nečaki me spoštujejo, morda tudi zato, ker nimajo več staršev. Gorice so res moje veselje. Še lani sem sama zrezala dva tisoč trsov in zrezano trsje sama zvelkala ven. Tega si pri mojih letih ne more več vsak privoščiti.

Bili ste tudi v Ameriki.

Da, v Ameriki, v Kanadi v mestu Windsor. Petkrat sem bila tam. Tam je živela moja teta, Etelka Gergoričova, ki je odšla prek oceana konec tridesetih let prejšnjega stoletja. Tam se je pisala Ethel Gergori Kosi. Štiriindevetdeset let je imela, ko je umrla. Nazadnje sem jo negovala, saj se več ni zavedala, kje je in s kom živi. Vsega skupaj sem pri njej, v Ameriki, preživela več kot tri leta. Ampak tako, kot pravijo, prava Amerika je tukaj.

Povejte kaj o tej teti?

V redu ženska je bila. Ni bila poročena in precej premožna. Tudi otrok ni imela. Če ne bi bilo mene, bi se to bogastvo izgubilo v Ameriki. Čeprav ne vem angleško, sem

nekako tam dosegla, da vsaj del njenega premoženja pride nazaj v Slovenijo. Ni še vse dorečeno, ampak se borim. Nekaj je menda dala tudi Karitas.

In kako ste zadovoljni z današnjo državo, Slovenijo?
Odlična je, kaj naj drugega povem!

Kateri politik vam je najbolj všeč?

To me vprašate?! Ali ne vidite, koliko ljudi take sorte sem dala v življenju skoz. In kaj imam od tega? Zdaj mi je dovolj. Če v kaj, v politiko se ne vmešavam, politiki pa naj se ne vmešavajo v mene. No, kljub vsemu moram priznati, da še najbolj spoštujem gospoda Kučana, našega prekmurskega rojaka. Poznala sem tudi njegova starša, ki sta bila učitelja v Križevcih.

Zdaj bi že lahko na kratko ocenili svoje življenje.

Živela sem v siromaštvu – bolj slabo kot dobro življenje je bilo. Bilo nas je pet otrok. Vsi so že umrli. Ostala sem sama. Ampak spomin na tiste čase, ko smo še živeli skupaj, je lep. Sem optimistična in v glavnem dobre volje. To me

Tako mi je nekoč oče govoril, ko sem bila še majhna:

»Na tem bregu v Sebeborskih goricah je nekoč živel samo en človek. Pisal se je Casar. Imel je leseno nogo in bil je nekoliko čudaški. Takrat še ni bilo posajene toliko trte kot danes. Tu in tam malo šmarnice.

Ko sva nekoč šla z mamo mimo njegove bajte na delo, nama je ta Casar dejal: Marika in Geza, glejta! Tukaj, na tem bregu, bo nekoč, ko mene več davno ne bo, stal velik varaš in hiše bodo ena lepša od druge.«

No, ste bili v Sebeborskih goricah? Ste videli vikende? Sami lepi, zidani, veliki ... Vidite, Casar je imel prav, kot da bi videl in vedel, kaj in kako bo danes ...

drži pokonci. Rada imam družbo in prijatelje. V zadnjem času se rada ustavim tukaj v gostilni pri Mariču ali v Soboti pri Zvezdi. To je prava stara gostilna, in tu še zmeraj najdem svoje znance. Kaj naj povem, nekako sem se prebila skozi ...

Zdravje?

Še kar, kako dolgo pa, ne vem. Leta »marširajo« in res ne vem, kako bo.

Kaj priporočate današnji mladini?

Nikomur ne mislim soliti pameti. Me še kdo udari po glavi. Vsak za sebe najbolje ve, kako mora živeti. Pomembni sta prizadevnost in poštenost. To je osnovno vodilo. Zdravo življenje, brez mamil in želja za uspehom. To bi že bil takšen recept, da bo šlo življenje v pravo smer.

Koliko pokadite?

Tako, okrog dvajset na dan, vendar otroci nič ne rečejo.

Joseph Maria R.

Nataša Juhnov

Velika TRIPENKETA

Kot vsak mesec doslej, je tudi v oktobru prišlo na vrsto šest znanih in pridnih občanov z obeh strani Mure, ki so morali na tri, ne ravno pametna vprašanja, dati skupaj osemnajst domiselnih odgovorov. Mislimo, da jim je to uspelo, zdaj pa naj presodijo še bralci.

1. »Dobro« ste prodali operacijske mize. Kaj boste napravili s 300 milijoni SIT, ki ste jih na ta način »zaslužili«?
2. Kmalu bomo potovali k sosedom brez mejnih formalnosti. Vas bolj veseli zbližanje z Avstrijo ali Madžarsko? Zakaj?
3. Na kratko opišite zgodbo, ki ste jo nazadnje (od)sanjali!

Jože Šafarič

odvetnik, Murska Sobota

1. Takoj bi prenehal delati in se posvetil tistim stvarim, za katere zdaj nimam dovolj časa – več bi bral, gledal TV in predvsem potoval.
2. Nisem revanšist in me obe zbližanji enako veselita. Avstrijci so morda naprednejši ni bogatejši, zato pa so Madžari bolj ljudski, z več »duše«.

3. Zelo redko sanjam – če pa že, gre bolj za moro kot prijetne sanje. Tako sem v sanjah največkrat z zvezani nogami, nekdo pa me preganja – seveda mu ne morem uiti. Sicer pa imam to smolo, da me še v sanjah spremlja moj poklic in velikokrat sanjam o resničnih sodnih procesih.

Vinko Brenholc

lastnik Vinskega hrama Jeruzalem, naj... gostišča Pomurja v letu 2003

1. Denar bi vložil v razvoj turizma ob jeruzalemski vinski cesti, zlasti v prenočitvene zmogljivosti. To bi prineslo v naše kraje tudi nekaj novih delovnih mest.
2. Z Avstrijo... ker nemščino dobro obvladam, madžarsko pa ne razumem nič. In v Avstriji nas že zdaj dobro pozna.
3. Naše sanje so bile in so še vedno, da bi čimprej dokončali naš objekt s 60 ležišči. S tem bi uresničili tudi sanje mnogih turistov, ki bi v teh naših pravljicnih krajih lahko prespali in uživali. Potem bo več časa za prave sanje, še posebej, če bo davkarja do podjetništva prijaznejša.

Darja Ficko

vodja komercialne službe v Pomurskih mlekarneh, Murska Sobota

1. Nakazilo zamuja, sicer tega pogovora ne bi bilo.
2. Posebnega veselja ob navedenem dejstvu ne čutim. Sicer me Avstrija ne moti, kar se tiče Madžarske, pa še vedno sanjam, da smo v primerjavi z njo razvita dežela. Bojim se, da bo prebujanje boleče.

3. Žal sem svoje sanje v glavnem že odsanjala, vendar se je težko sprijazniti z dejstvom, da v naši družbi osnovne vrednote, kot so iskrenost, razumevanje, poštenje, ne pomenijo veliko. V nenehnem hlastanju po »uspehu« smo iz dneva v dan manj »ljudje«, izgubljam pa vsi, tisti bolj in tisti manj uspešni.

Natalija Klemenčič

vodja marketinga v Kemi Puconci

1. Potreben bi bil pameten razmislek. Prijatelj ima namreč idealen predlog: vložiti v sklade in hoditi v službo za hobi. Ni ga čez miren spanec!
2. Opustitev formalnosti na meji me spominja na soseda, ki nima ograje in mi ni treba zvoniti ter se najavljati že po domofonu. Na ta način mi je bliže. Glede izbire pa: s sosedi je dobro imeti dobre sosedske odnose, nikoli ne veš, kdaj boš katerega potreboval.
3. Križem kražem se vozim po cestah, čez viadukte in pod njimi. Prepredenost cest je hujša kot v zabaviščnem parku. Sklep: Aktualna cestna problematika mi še v sanjah ne da miru.

Cveto Žalik

direktor Nafta, Velika Polana

1. Kupil bi operacijsko mizo, da bi me mnogi, željni tega, lažje mrcvarili.
2. Z obema. Ne bo gneče na prehodih. Škoda le, da ni več Marije Terezije.
3. Bilo nas je mnogo na prekmurskem »srečanju«. Ne vem, kakšnem. Vsi razpoloženi in pripravljeni pomagati drug drugemu brez fige v žepu. In že spremljamo novinarske utrinke. Kako so pozitivni. Prav vzpodbujajo našo veliko ustvarjalnost in samozavestno držo. Zbudim se. Bila je »mora«.

Irena Pevec

strokovna učiteljica v pokoju, G. Radgona

1. Pravijo, da ima Bog dolgo šibo – upam, da bo dosegla tudi to skupino »gospodov«, ki so si na račun davkoplačevalcev delili denar, malo meni, malo tebi, in se je za njih trenutno vse dobro končalo. Ni pa prav, da na račun takšnih ljudi trpi celotno zdravstvo. 300 milijonov bi takoj nakazala soboški bolnišnici za njene potrebe, ki niso majhne. Prepričana sem, da bi jih dobro izkoristili.
2. Ne glede na to, da bo postala Slovenija čez pol leta polnopravna članica EU, je že danes čutiti »ohlupnost« meje. V času gradnje mosta na Petanjcih smo Radgončani potovali v Soboto prek Avstrije – kot da meje ni bilo. Zbližanje z Avstrijo in Madžarsko ocenjujem kot popolnoma enako, razlike ne bi smelo biti.
3. Sanjala sem, da sva se pri pošti na pločniku ob Partizanski cesti v G. Radgoni srečala z županom g. Tonetom Kampušem. Rekel mi je: »Od danes naprej je pločnik izključno namenjen samo pešcem. Bilo je prijetno pogledati po pločniku, kako so se ljudje mirno sprehajali in pogovarjali, kako so mamice z vozički lahko mirno peljale svoje malčke in tudi za invalide je bilo poskrbljeno. Ob robu pločnika pa so bila korita z rožicami. ENKRATNO – žal so bile le sanje!

Marija ne verjame bionergetikom

Svojo usodo in usodo nekaterih drugih zapisuje v življensko knjigo

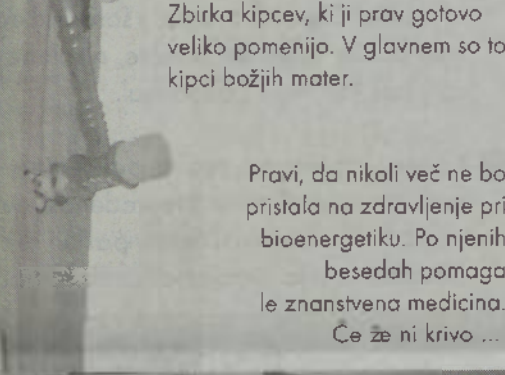
Marija Sobočan iz Lipe 28 je nad alternativnim zdravljenjem, s katerim so bioenergetiki zdravili tudi njo, nadvse razočarana. Ravno tako razočaranje pa je spet doživela ob gledanju oddaje Trenje, na kateri so pred kratkim govorili o znanstvenem in alternativnem zdravljenju. Vse o slabosti tovrstnega zdravljenja si zapisuje. Najdejo se tudi zapiski o človeškem trpljenju, ki ga, kot sama pravi, povzročajo hudičevi služabniki.

»Skozi življenje sta me vedno spremljali hudo trpljenje in trdo delo,« pravi dvainšedemdesetletna Marija Sobočan, ki je življenje preživela na manjši kmetiji. Po smrti moža, s katerim je preživela dvaintrideset let, je nato šestnajst let živela s prijateljem Jožetom. Danes živi sama. Veliko časa nameni knjigam, predvsem verskim, na njeni knjižni polici pa se najdejo tudi knjige o bioenergijskem zdravljenju, čeprav, kot sama zatrjuje, v to zdravljenje ne verjame več. To pa od takrat, ko se je svojih bolečin v hrbtenici hotela

dolgo že bioenergetiki počnejo potegavščine. Vsakega dela je enkrat konec. Kot sem videla v oddaji Trenje prejšnji četrtek, jim zdravniki res več ne verjamejo in so že precej naravnih zdravilcev razkrinkali, saj vsi niso to, za kar se izdajajo. Vsi so sleparji, lažnivci prejšnjega časa. Njihova moč izvira od hudobnega duha, zato pa vam ne morejo pomagati. Samo škodujejo vam lahko, ker oni so hudičevi služabniki. Od njih ne moreš pričakovati nič dobrega. Vse lahko prevarajo. Mene ne morejo, ker jih predobro poznam. Veliko bioenergetikov je hudičevih

Zbirka kipcev, ki ji prav gotovo veliko pomenijo. V glavnem so to kipci božjih mater.

Pravi, da nikoli več ne bo pristala na zdravljenje pri bioenergetiku. Po njenih besedah pomaga le znanstvena medicina. Če že ni krivo ...

otresti s pomočjo bioenergetika. »Samo denar mi je pobral, pomagal pa nič!« je odločno proti tovrstnemu zdravljenju. Vse dogodke pa Marija skrbno zapisuje v zvezek, iz katerega naj bi nekoč nastala knjiga. Za zdaj pa zapisano še dopolnjuje z dogodki, s katerimi se srečuje v življenju. Prepričana je, da se bo našel kdo, ki se bo za knjigo zavzel, da bo prišla v tisk. Teh pa po njenih besedah ni malo. Za vse svoje trpljenje krivi nekaj ljudi, ki naj bi ji ga povzročili, pozdraviti pa je nočejo. Po njenih besedah človek človeku lahko povzroči veliko hudobije in bolezni, za katere pa niti današnja moderna medicina naj ne bi poznala načinov zdravljenja. Toda Marija ima vse ljudi enako rada, največja njena sreča je, ko je med njimi in se z njimi pogovarja. Med pogovorom pa ji misli hitro stečejo na preživeta sedemdeseta leta, na njene spomine, ki naj bi jih vsebovala njena življenska knjiga.

Zapis Marije Sobočan ob pripravi knjige

Dobro je vedeti
Kaj je to alternativno zdravstvo, kaj bioenergija? Mnogi ne vedo, kakšno moč imajo bioenergetiki in od kod njihova moč, ki v sebi nima nič dobrega. Oni ne morejo pozdraviti nikogar, ker nimajo te moči. Oni so se preoblekli iz čarovnikov in bioenergetik je zdaj njihovo novo ime. V igri jim je denar in kako na lahek način priti do njega. Sibile in guruji sklepajo danes kupčije kot še nikoli doslej. Znamenaj za njihovo početje je dovolj in dovolj je skrivnostnih bolezni in neznanih trpljenj, ki imajo svoje korenine v demonizaciji. Skoraj vsi ti zdravilci hočejo sodelovati skupaj z zdravniki, da bi svojo krivdo potem pripisali zdravnikom. Take, kot so bioenergetiki in razni drugi zdravilci, bodo pravi zdravniki pospravili na »smetišče zgodovine«. Pre-

služabnikov, ki delajo pod vplivom Satana. Ta pa je oče laži, sovražnik s številko ena.

Še nekaj pripomb imam na alternativno zdravstvo, v katerem delajo vse to za velik denar. Rečejo, da moraš vsako terapijo plačati posebej. Ker pa alternativno zdravstvo svojim pacientom ne more pomagati, se bioenergetiki po dveh ali treh terapijah odločijo, da končajo z zdravljenjem določene bolezni. Tu pa nastane luknja, kajti za zdravljenje hočejo imeti še več denarja. Potem si premislijo in pravijo, da je treba plačati vnaprej vse terapije. Potem pa jim je vseeno, ali prideš ali ne, in tako tudi povedo svojemu pacientu. Iz vsega tega je razvidno, da tukaj ne gre za zdravje njihovih pacientov in da je v igri le denar. Iz raznih videnj ter sporov se glasi sodba nebeškega Očeta, ki govori o tem, kako se izgovarja večina alternativnih zdravilcev. Sodba se glasi takole: Ti in tvoj denar bosta šla s teboj skupaj v pogubo.

Ljudje, ki se ukvarjajo s črno magijo, so najbolj gnusna in ogabna bitja, ki jih je kdaj rodila zemlja. So pokvarjeni in prepojeni s sovraštvom. Padli so tako globoko, da jim poti nazaj ni več. Za dosego svojih ciljev so sposobni tudi ubijati, in to na okulten način. Tega je zelo dosti, tudi v vsaki slovenski vasi. Najčesče se dogaja, da ljudem grenijo življenje, povzročajo razne bolezni in trpljenja. Pomračijo pa jim tudi um, da se ne obvladajo več in se ne morejo zbrati.

Sobočan Marija

Je Sobota res imela krščansko cerkev že pred 932 leti?

Leta 1910 je bila porušena nekdanja soboška rimskokatoliška cerkev. Zidana je bila iz naravnih kamnov, je v cerkveni kroniki zapisal takratni soboški župnik Janoš Slepec. Ob rušenju starožitnega poslopja so delavci našli na rimski nagrobnik. Vzidan je bil v najbolj globokih temeljih še starejše cerkve. In na tem mestu naj bi šlo tudi za ostanke dokazov, da so tu nekoč častili Mitrov kult.

Ostanki Mitrovega kulta v Soboti?

Takšna je bila nekoč soboška rimskokatoliška cerkev. Porušena je bila leta 1910.

Najden rimski nagrobnik krasita leva in delfina. Označeval pa je grob rimskega poštnega sla (viatorja) ali odsluženega rimskega vojaka. Postavljen je bil v drugem stoletju našega štetja. Zdaj je vgrajen v zunanji zid sedanje soboške rimskokatoliške cerkve. Posvečena je bila pred 91 leti oziroma 26. julija 1912. leta. Domneva se, da je bil rimski nagrobnik verjetno vzidan že v temelje tukajšnje najstarejše krščanske cerkve. Naokoli je bilo najdeno tudi kamenje, ki da slutiti, da je bilo tam nekdanj pokopališče. In tu naj bi šlo tudi za ostanke Mitrovega svetišča, meni Jožef Smej. Je avtor zanimive knjižice s pomenljivim naslovom Spomenikom domačije - zadnja ura naj ne bije. Izšla je leta 1971.

Svetišča varna pred poplavami

Lega soboških cerkva, ki so skozi zgodovino stale na mestu, kjer stoji sedanja rimskokatoliška cerkev, je morala biti izbrana zelo premišljeno. Gre za najvišje ležeče zemljišče v mestu. Svetišča so bila varna pred nekdanjimi poplavami, ki so pogosto grozile Soboti. Voda se je predvsem ob poletnih nevihtah sem zlila z Goriškega.

Predhodnica sedanje soboške rimskokatoliške cerkve je bila gotška stavba iz štirinajstega stoletja. Pred njo naj bi na istem mestu stala še starejša cerkev. O njej piše v listini iz leta 1297. Inventarni zapisnik soboške cerkve in župnije iz leta 1859 beleži celo letnico 1252. Bila je skrita pod ometom na južni zunanji steni. Vkllesana je bila v steno z arabskimi številkami. Vizitacijski zapisnik iz leta 1698 beleži letnico 1071. Po tem viru naj bi katoliška cerkev stala v Murski Soboti že pred 932. leti. Seveda pa je vprašanje točnosti opisanih podatkov.

Naselbina Sobota naj bi predvidoma obstajala že v 10. stoletju. Verjetno pa ima še starejšo zgodovino. O tem pričajo arheološka izkopavanja v zadnjih letih. In ob prvotni soboški katoliški cerkvi naj bi bila tudi kostnica, ki je posebnost romanske dobe, ugotavlja Jože Smej.

Zanimivo je dejstvo, da je bila predhodnica sedanje soboške katoliške cerkve po tlorisni razvrstitvi glavnih stavbnih delov sorodna koroško-stajerski skupini

poznoromanske arhitekture. Značilna je bila po vzhodnih zvonikih. Torej je še iz dobe salzburskega cerkvenega upravljanja prekmurskega ozemlja. To je čas, preden je bil, konec enajstega stoletja, zahodni madžarski mejno-obrambni pas povezan v madžarsko civilno in cerkveno administracijo.

Grof zahteval grobnico na južni strani

Postavitev sedanje soboške rimskokatoliške cerkve so morali graditelji prilagoditi legi nasproti ceste. To je sedanja Slomškova ulica. In soboški grof, ki je bil patron cerkve, je hotel imeti rodbinsko grobnico brezpogojno na južni strani. Zaradi tega so morali graditelji premestiti zakristijo na severno stran.

Cerkve so gradili po načrtih domačina, arhitekta Laszla Takatsa, ki je padel v prvi svetovni vojni na ruski fronti. Bil je major

Rimski nagrobnik, ki je bil skupaj z ostanki poganškega templja vzidan v temelje prastare krščanske cerkve v Murski Soboti. Zdaj je vzidan v zunanjo steno sedanje soboške rimskokatoliške cerkve.

cesarske in kraljevske čete. Cerkve je zidana v historično-secesijskem slogu. Ohranjeni del stare cerkve hrani gotško poslikavo iz obdobja od 1370. do 1390. leta.

Cerkveni stebri v graditeljevi hiši

Sedanjo soboško rimskokatoliško cerkev je pred 91 leti zgradil zidarski mojster Mesarič. V tistem času si je zidal, nasproti župnišča, stanovanjsko hišo. V njene stene je vgradil lepo ročno izklesane kamnite stebre. Dotlej so nosili kor stare cerkve. Gornji del enega od stebrov je še danes viden na zunanjem zidu. Drugi so obzidani oziroma skriti za ometom.

Takratni soboški župnik Janoš Slepec je zabeležil zanimive peripetije, nastale ob gradnji cerkve. Gradbeni odbor je imel težko delo. Mnogi vplivni Sobočani so predlagali gradnjo cerkve na drugem kraju, a je odbor vztrajal pri prvotni zamisli. Na voljo je imel več načrtov. A naročeno mu je bilo, da mora ohraniti stolp in apsidno oziroma polkrožni prostor stare cerkve, ker gre za dragoceno kulturno dediščino.

Franček Štefanec

Naše živalsko bogastvo

Barska žaba ali plavček

Mag. Valika Kuštor

Juha Merila

(*Rana arvalis*)

Modra oz. plava žaba, kdo pa je že videl kaj takega?

Pa je vendarle res, na sliki ni nobenega trika, samček barske žabe, imenovane tudi plavček, pred svatovanjem dobesedno pomodri. Vidimo celo, kako ždi na rjavi samički in se je oklepa s sprednjimi nogami. V tem refleksnem objemu hkrati izločata jajčeca in semenčice, ki se v vodi spojijo in nastane mrest.

Po končanem obdobju parjenja se »modri princ« spremini spet v navadnega »rjavčka« in izgine v okolju.

Zakaj je dobro, da pride do prebarvanja, najbrž ni težko uganiti: samica pač prej opazi in spozna samčka, ki izrazito izstopa iz okolja, kar je v prid parjenju. Žal pa ga prej opazijo tudi plenilci, tako da samček hkrati tvega tudi svoj obstoj! Ostane le še vprašanje, ali prinese vpadljiva barva tej vrsti žab več koristi ali škode.

Dejstvo, da se je v evoluciji plavčka modra barva ohranila, potrjuje, da je prednost, ki jo prispeva ta barva k parjenju, večja kot škoda, ki nastane zaradi delovanja plenilcev. Je pa seveda več kot jasno, da mora modrina po parjenju izginiti, ker potem samo še škoduje. In kot smo že rekli, se to tudi zgodi.

Tovrstna usklajenost v naravi je v preteklosti, ko znanost še ni bila tako razvita, navajala ljudi na misel, da je naravo ustvarilo božansko razumno bitje. Toda Charles Darwin je pokazal, da se naravni pojavi dajo preprosto pojasniti: V naravi imajo prednost osebkii z lastnostmi, ki so najugodnejše za obstoj vrste. Čim koristnejše so, tem uspešnejši so osebkii, ki jih imajo, in tem konkurenčnejši so v primerjavi z osebkii, ki takih lastnosti nimajo. Uspešnejši osebkii imajo seveda tudi več potomcev in lahko končno v populaciji prevladajo. Tako se spreminjajo lastnosti pri živih bitjih.

V primeru plavčka so imeli očitno prednost pri razmnoževanju modri samički, seveda pod pogojem, da so se po razmnoževanju obarvali nazaj v rjavo. Samčkov z varovalno barvo plenilci ne morejo iztrebiti in naslednjo sezono se spet lahko veselo razmnožujejo in dajejo sebi enake potomce.

Prilagodljivost narave je tako rekoč zaščitna znamka življenja. Zaradi neverjetne obnovljivosti in vzdržljivosti lahko narava dolgo kljubuje grobim posegom vanjo; še več, dogajanja v njej so tako usklajena, da je v danih razmerah zmeraj volk sit in koza cela! In tega se moramo ljudje naučiti iz narave!

Še nekaj o sorodstvu barske žabe

Barska žaba je predstavnik skupine rjavih žab iz rodu *Rana*. Ta rod obsega tudi skupino zelenih žab (pri nas skupina *Rana esculenta*), ki so med ljudmi seveda najbolj znane, saj jih redno srečujemo v mlakah.

Rjave žabe pa vidimo redkeje, ker so skrite v podrastih gozdov, torej so kopenske žabe. V Sloveniji živijo štiri vrste: sekulja (*Rana temporaria*) in rosnica (*R. dalmatina*) sta splošno razširjeni, barska žaba ali plavček (*Rana arvalis*) živi v glavnem le v nižinah vzhodne Slovenije, laška žaba (*R. latastei*) pa le v Vipavski dolini. Seveda se tudi te žabe razmnožujejo v vodah. To pa drago plačujejo, saj morajo v času selitev velikokrat prečkati ceste, kjer prihaja do množičnih pomorov.

Tudi zato je žab čedalje manj!

Pomurci ob tem nismo ostali brezbržni, saj je proučevanju dvoživk pri nas namenjene precej pozornosti. Med drugim sta stekli tudi akciji reševanja dvoživk ob prehodu čez magistralno cesto Veržej-Dokležovje in čez regionalno cesto Cankova-Kuzma zahodno ob Ledavskem jezeru. Največ je bilo sicer krastač, toda tudi predstavnice rjavih žab so bile med njimi.

Kako pa je z ogroženostjo plavčka? Od varstvenih ukrepov varuje plavčka Bernska konvencija, po kateri je mednarodno zavarovana vrsta, vključena v Dodatek III. v Sloveniji pa je na rdečem seznamu kot ranljiva vrsta (V).

Slovstvo: **Živalstvo Slovenije**, 2003, Sket B. et al., TZS, Ljubljana, 664 str.; <http://amphibiaweb.org>; <http://pina.soros.si/~shs>; **Slovenske žabe**, zvočni CD, Prirodoslovni muzej Slovenije

POPRAVEK – V rubriki Naše živalsko bogastvo se nam je v prejšnji številki Pena zgodila neljuba napaka v naslovu. Pravi naslov je NAVADNI URH. Avtorici mag. Valiki Kuštor in bralcem se za spodrsrlaj opravičujemo.

Memento mori ob neki davni tragični ljubezni

Tragična junakinja balade, Anna Kosa, ni veljala le za bogato, ampak tudi za zalo dek-le.

Združena v smrti in baladi

Petnajstletnega Pala Birója je mati peljala k fotografu, preden je odšel za vajenca v Budimpešto.

Memento mori ... Spomni se smrti, si ponavljam, ko iščem na pokopališču v Zalabaksi sledi tragične ljubezni dveh mladih izpred osemdesetih let. Pál Biró in Anna Kosa sta rajši odšla v smrt, kot da bi živela ločeno ...

Na robu pokopališča, ob bahatem obelisku iz belega marmorja, se veter poigrava z drobnim plamenom sveče: nekaj časa mu daje moč, da še bolj zažari, in takoj zatem ga v sovražnem naletu zmanjša. Odsev balade v soju sveče, ki so jo pred 80 leti po tragičnem dogodku spesnili in se je ohranila do danes ...

Bilo je pred prvo vojno, ko je Pál Biró (1899-1922), petnajstletnik, na pol sirota iz Genterovec, prepričal mater, da ga je dala za vajenca k nekemu kovaču v Budimpešto. Star komaj 18 let se je po vojni pridružil sovjetom, ki so na Madžarskem deliti gosposko zemljo. Po nekaterih virih naj bi bil prostovoljec Murske republike, ki je pozneje pobegnil na Madžarsko. Verjetnejša je druga različica, po kateri je mladi Biró po jugoslovanski zasedbi Prekmurja z madžarsko vojsko sodeloval v napadih na Lendavo ter druge obmejne kraje in se zaradi tega ni več upal vrniti.

»Obul si je hudičeve škornje in ni bilo več poti nazaj. Naselil se je pri sorodnikih onstran meje v Gaborjanhazi. Mati in očim sta ga vabila domov, toda bil je trmast in rajši je šel za slugo v Zalabakso k bogatim Kósajevim, ki so imeli lepo hčer Anno (1900-1922). Bil je delaven, zal fant, majhne postave, okroglega obraza in kmalu se je vnela ljubezen med domačo hčerko in našim Palijem. Kósajevi v začetku niso nasprotovali tej zvezi, saj so za naslednika namenili sina, ki pa je bil slaboten in je veliko bolehal. Zato je pozneje na prigovarjanje svoje prijateljice Bambe mati je začela iskati premožnega ženina. Palijeva mati in očim sta šla v Zalabakso zaradi dogovora o poroki, toda sprejem je bil neprijazen in dali so jima vedeti, da poroke ne bo,« pripoveduje Maria Soos, Palijeva nečakinja, kot je slišala od svoje stare matere.

»Če na zemlji nama skupaj živeti ni, / potem naju grob naj združi.

Ustrelil mi kroglo v srce, / da ne bova ločena tavała po svetu.«

Tako pravi v baladi dek-le fantu, ko nista več videla izhoda. On, tujec, ona razpeta med starši in ljublim fantom, sta izbrala smrt.

»Kósajeva sta Palija v začetku hvalila, toda ko je 1922. leta umrl devetletni sin, sta razdrla poroko in predvsem mati Franciska je razglašala, da ne marajo siromašnega *hetési pikuja*. Zgodilo se je v nedeljo, 26. junija 1922. leta, ko je šel po ulici svatovski spreved. Pali je v kuhinji s pištolo ustrelil Anno, nato pa še sebe,« pripoveduje sosedja Takáčseva, ki je zgodbo slišala od svojcev.

jita, / dve materi grenke solze točita.

Ne joči mati, ne joči za menoj, / saj ločila si me od dragega

Od tega trenutka je postala tragedija mladih zadeva cele vasi. Ženske so za pogreb pripravile Anno, fantje pa Pala. Po odredbi županijske sodne oblasti je moral biti pogreb skupen, in čeprav katoliška cerkev ne dovoli, da bi samomorilce in morilce pokopal duhovnik, je vzela cela vas od ljubimcev krščansko slovo. Pokopali so ju v sosednja grobova. Po pripovedovanju je pogrebce zajel velik nalive: »Tudi nebo je objokovalo nesrečna ljubimca.«

»Okrožni sodnik je naročil mojemu svaku, da skrivaj prek meje prenese vest o Palijevi smrti. Stara mati in očim sta se, pripravljena na vse, mimo graničarjev napotila v Zalabakso. Govorili so, da je bila Anna noseča, pa kaj, če Kósajevi ne bi marali otroka, bi ga Birojevi vzeli za svojega, saj nismo bili zadnji v vasi,« pravi Soóseva.

Nekaj dni po pogrebu so vaščani ponoči obe gomili združili, Anina mati pa podnevi spet ločila. To se je ponavljalo tako dolgo, dokler Kósajeva ni zaprosila za prekop in so Anne posmrtni ostanke prenesli v bratov grob. Toda po vasi se je razširila govorica, da v grobu ne počiva dek-le, ampak Pali, ker so pri pogrebu zamenjali krsti. Mati je zaprosila za ponovni izkop, se na lastne oči prepričala, da v krsti leži Anna, in dala postaviti bel obelisk ...

Ljudje so vedno bolj obsojali brezsrčno mater in še isto zimo je nastala balada, ki je imela v začetku le štiri kitice, dokončna varianta pa sedemnajst. Kljub zastraženi meji

se je balada do srede 20. let razširila tudi po Prekmurju. Poznali so jo od Pinc do Motvarjevca in mnogi tihotapci iz slovenskih vasi na Markovskem.

»Vedeli smo, da je nastala pesem o Annini in Palijevi smrti. Velikokrat sem jo slišala od drugih, toda pri naši hiši je zaradi stare matere, ki je mnogo jokala za sinom, nismo peli,« pravi Soóseva. Balada, po vsej verjetnosti zadnji biser ljudskega pesništva v tem prostoru, se je v več različicah ohranila po ustnem izročilu pa tudi v rokopisu, a danes jo pozna le malo ljudi.

Annin grob postaja turistična znamenitost, Paliju pa je občina Zalabaksa prav s tem namenom postavila spomenik ... Romantiki tega odtujenega sveta pa hodimo na pokopališče, da bi prižgali svečo v spomin resnični, neskončni ljubezni, dekletu in fantu, ki na zemlji nista mogla biti združena v sreči in v grobu sanjata svoj večni sen ...

Pred hišo dve krsti sto-

V ospredju Annina grobnica, za njo pa Palijev spomenik

Ella Pivar

»Tu sem le za določen čas«

Američani ga iščejo, mi smo ga izsledili

*Živi v Kupetincih,
pravijo mu Bin Laden, nekateri pa tudi Pipaš
– Na maratonu v Moravskih Toplicah je bil edini
predstavnik Al Kaide*

Da, samo izslediti smo ga uspeli, ne pa tudi odkriti, da bi nam res razkril svojo življenjsko pot, kajti Bin Laden, kot pravijo v zadnjem času Jožefu Grabarju - Jušu iz Kupetinec, je precej skrivnostna oseba. O sebi noče veliko govoriti in tudi k njemu domov smo se morali povabiti sami, ko ga ni bilo doma. Nekaj pa smo vseeno izvrtali iz njega in nekaj so nam o njem povedali še drugi, ki ga poznajo.

nasprotje, a se ne da. Ampak zlo civilizacije se lahko potencira. Kdor bo to izboljšal, bo lahko novi bog ali kaj ...»

In da je res videti kot Bin Laden, je bilo očitno tudi na letošnjem kolesarskem maratonu v Moravskih Toplicah, ki se ga je udeležil, napovedovalec pa ga je v šali predstavil kot edinega predstavnika Al Kaide. Juš je bil svojčas član Kolesarskega kluba Beltinci in takrat je dobil v dar tudi specialno kolo za dirke. Najrajši pa se sicer vozi s starim »biciklom«. Na pot gre skoraj vsak dan.

Kako in živi in kaj dela Juš s psevdonomimom Bin Laden?

Ko smo mu postavili to vprašanje, je postal zelo redkobeseden, kot da sploh ne bi želel, da bi se pogovarjali o tem. Omenil je, da to sploh ni pomembno. A smo vseeno vrtali dalje. Najprej je omenil, da se ukvarja s sadjarstvom, in to kot samouk. Hodi torej naokrog, kamor ga pokličejo, in obrezuje sadno drevje. Tudi cepiti zna. Ko smo mu omenili, da smo slišali, da naj bi bil po poklicu strojni tehnik, tega ni potrdil niti zanikal, ampak je odvrnil, da je res končal srednjo šolo. Svojčas je delal v nekaterih podjetjih, na primer pri Hidromontaži Maribor, pa tudi na ladji

Misli iz njegovega veselja:

- Niti »Bogecu« ni uspelo ustvariti vse tako kot bi rad.
- Vnebohod je za vse enako daleč.
- Koliko delovnih ur se porabi za neučinkovito ubijanje muh! Ostajajo mržnja, živciranje in strast do ubijanja. Proti zlu ni odporna niti vrhunska dobrota.
- Naredite most čez prepad, v kateri se usmerjajo genialni eksperti z geni.
- Mediji zveličujejo čudovitost seksa za bioreprodukcijo, ne pa kot perverzijo.
- V ženski (ne)lepoti je bioenergija za dviganje umirajočih.
- Smisel je v (ne)smislu.
- Resnica je v (ne)resnici.

Njegov najbližji sosed je Janez Kovačič, ki nam je povedal, da je Juš dober človek. Večkrat pride k njim po vodo, ker je pri svoji hiši nima. Včasih tudi vari pri njih, ker tudi elektrike nima.

si je služil kruh. Od mamine smrti pred petnajstimi leti pa živi sam v hiši, ki je v precej slabem stanju. Ker nima nikogar, si sam kuha in pere. Znotraj pušča vse tako, kot nanese. Tega so se še posebej veseli pajki, ki si svobodno spletajo svoje mreže. Nekaj zemlje, kolikor mu je je ostalo, pa je dal v najem, saj je z golimi rokami pač ne more obdelovati, sicer pa ga kmetovanje nikoli ni veselilo.

Tega, da izdeluje tudi pipe iz nerjaveče pločevine za sode, sploh ni omenil, ampak smo slišali pri bližnjem sosеду, ki je dejal, da mu gre to delo zelo dobro od rok, da je pravi mojster

Ko smo se srečali z njim na dogovorjenem »nevtalnem terenu« pri znancu Slavku v Ilijaševcih, nam je bežno razkril tudi svojo življenjsko pot in dovolil, da smo ga lahko od blizu fotografirali. Med pogovorom pa je bil zelo skrivnosten.

za takšne pipe. Zato mu tisti, ki to vedo, pravijo tudi Pipaš. Najbližji sosed Janez Kovačič nam je tudi omenil, da prihaja k njemu po vodo, ker je Juš nima; včasih pa si pri njihovi hiši »sposodi« tudi elektriko, ker je on prav tako nima. Sicer pa ga je opisal kot dobrega človeka. In to so nam o njem povedali tudi drugi, ki ga poznajo.

Pričakuje priznanje Evropske unije

Nekateri pa se ga bojijo, saj je videti kot kakšen klošar. Je užaljen, če kdo misli, da je res klošar?

»Ne, nisem užaljen. Mislim, da bi lahko dobil priznanje Evropske unije kot edini klošar, ki ne pije alkohola. Sicer pa se mi zdi, da so nekateri ljudje večji klošarji kot sem jaz – po značaju, če ne po videzu.

»Tu sem le za določen čas, tako kot vsi drugi. Vsi ljudje smo iz istega debla, zato smo si vsi sorodniki. Torej so moji sorodniki tudi Bin Laden, Kajna, Bush ...«

FOTO: Jože Graj

Na Juša Grabarja iz Kupetinec, ki mu pravijo Bin Laden, smo postali pozorni, ko smo ga pred kratkim srečali v Banovcih, kamor se je pripeljal s svojim starim »biciklom«. Skoraj vsak dan se namreč pada na pot iz kraja v kraj, tako da dnevno prevozi tudi okrog 100 kilometrov.

Za pusta se je Juš opravil kot Bin Laden. Sicer pa se ima za njegovo nasprotje – kot miroljuben in dobrodušen človek. Tako se tudi vede.

Preden je stekel pogovor na »nevtalnem terenu«, nam je pomolil v roke papir, na katerega je med drugim zapisal: »Ne iščite Bina! Vi ste mentalna nehigiena, sami, osamljeni – Osame. Ne govorite o njem, ne iščite Osame; ni ga in ga ne bo.«

Temu smo se seveda začudili, ko pa nam je na prvem srečanju priznal, da je prav on Bin Laden in nam pokazal celo fotografijo, na kateri je videti vsaj kot njegov dvojnik, če že ni pravi. In zakaj kljub vsemu naj ne iščemo Bina?

»Ker ga ni; on ne obstaja ali pa je obstojen le začasno. Pravzaprav je mnogo takšnih. So hujši in boljši od njega.«

Kako to mislite?

»To pa je težko razložiti; to je duševna stvar, domišljija. Tudi oni (sklepamo, da je mislil na Američane) o tem ne mislijo pravilno; oni ga mislijo samo loviti in najti, njegovega smisla in nesmisla pa ne razumejo niti sami. On je lahko kot Aladin iz pravljice.«

In zakaj vam ljudje pravijo, da ste Bin Laden? Vas to moti, jezi?

»Ja, pa to se ljudje šalijo zaradi mojega videza. To me ne moti. Jaz sem edini vzorec in takšen, kot sem, sem, in s tem sem zadovoljen. Tudi Bin Laden je vzorec. Jaz bi bil njegovo absolutno

Da bi si ogledali njegov dom, je še nekako pristal, nikakor pa ni želel, da bi tudi vstopili. Znotraj namreč pušča, kakor nanese, tako da si lahko pajki spletajo svoje mreže po mili volji. Pravi, da so pajki okras njegovega bivališča. Poleti, kadar ne dežuje, pa večkrat prespi v hotelu na prostem.

Mohamed in Vesna Laissani

O kus kusu, ribah, rdečem vinu, morju in Alžiriji v Prlekiji

Zeralda je le 35 kilometrov oddaljena od glavnega mesta Alžir. Fotografija prikazuje pogled na tamkajšnje obalo.

Spoštovani bralci in bralke, že v prejšnji številki Pen ste lahko prebrali novico o alžirskem večeru, ki sta ga pripravila v Izobraževalnem centru Rakičan Mohamed in Vesna Laissani, ki je tudi direktorica Centra. V tej številki novico dopolnjujemo in vas obveščamo o tem, kako je Mohamed iz Alžirije prišel v Slovenijo, kjer je spoznal tudi Vesno, o tem, kakšna država je Alžirija in kakšni so njeni prebivalci ter predvsem tudi o tem, kakšno je življenje Alžirca v Prlekiji.

Imajo tudi sneg

Le malo je ljudi, ki v teh mrzlih dneh ob poslušanju radijskih napovedovalcev, ki naštevajo temperature po Evropi in sredozemskem delu Afrike, ne pomislijo na to, kako lepo bi bilo biti v Alžiriji, za katero skorajda vedno povedo najvišje stopinje. Toda le malo ljudi ve, da Alžirija kljub sredozemskim temperaturam, ki jih poslušamo po radiu, nima večnega poletja ali pomladi. Alžirci imajo poleg morja in puščave še gorovje Atlas ter poznajo tudi zime, v katerih lahko v presledkih posameznih let pade tudi več kot pol metra snega. »Sicer pa je Alžirija država, ki leži med Tunizijo in Marokom in ima 35 milijonov prebivalcev. Od tega je skoraj 70 odstotkov Arabcev, 30 odstotkov pa je Berberov, ki so prvotni prebivalci Alžirije. V zgodovini so bili v moji domovini tudi Turki, Španci in Francozi. Slednji so pustili zelo močan pečat v zgodovini naših krajev,« je razložil Mohamed Laissani. Alžirija je postala francoska leta 1830. Francozi so v državo ob Sredozemskem morju prinesli svoj jezik in rdeče vino. Francoščina danes ni več uradni jezik v Alžiriji. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ga je zamenjala arabščina. Kljub temu na fakultetah še vedno poučujejo v francoskem jeziku. V osnovnih in srednjih šolah je obvezen dvojezični pouk, tako v francoščini kot arabščini.

Minus petnajst

Mohamedu jeziki ne delajo težav. Njegovo učenje slovenščine je povezano z njegovim prihodom v Slovenijo. Zgodilo se je leta 1983. Takrat je prišel kot študent, ki se je odločil za študij v takratni Jugoslaviji, ker naj bi imel večji del države menda sredozemsko podnebje. Pa se je izkazalo drugače, kakor mu je zaupal njegov sosed, ki je bil mornar in je že nekaj poletij preživel v Splitu in Dubrovniku. Mohamed je prispel na letališče v Beograd v majici s kratkimi rokavi, bil pa je november in bilo je minus petnajst stopinj Celzija. V hotelu, kjer so jih nastanili do njihovega odhoda v Maribor, ni bilo elektrike in gretja. Bili so časi stabilizacije in redukcij. Tudi v Mariboru vreme ni bilo prizanesljivo. Temperature so bile še nižje, zapadli sneg še višji. Šok je bil prevelik in Mohamed se je po tednu dni odpravil nazaj v Alžirijo. Pri tem se ni izpisal iz šole v Mariboru, kar mu je koristilo kasneje, ko je v Alžiriji ugotovil, da so vpisi na fakultete v njegovih krajih že mimo in da nima drugega izhoda, kot da se vrne nazaj v Slovenijo. Njegovi alžirski kolegi so medtem že obiskovali tečaj slovenskega jezika, Mohamedu pa so povedali, da je pri

tem v velikem zaostanku. »Zato sem ubral svojo pot. Namesto v učilnico sem se odpravil med domačine, kjer se nisem mogel z njimi pogovarjati v arabščini, zato sem bil prisiljen h komunikaciji v slovenskem jeziku. Pri tem sem raziskoval tudi Maribor in nemalokrat so me na koncu v študentski dom pripeljali policisti, ker sem se izgubil neke na obrobju štajerske prestolnice. Izpit iz slovenskega jezika je opravil bolje kot njegovi alžirski kolegi, ki so prav tako prišli na študij v Slovenijo. Nato se je vpisal na fakulteto v Ljubljani, ker pa je veliko slovenskih prijateljev ostalo v Mariboru, so bili konci tednov namenjeni potovanju od Ljubljane do Maribora in nazaj.

Zelenjava in druga hrana

Tudi Mohamedova žena Vesna, ki je doma iz Prlekije, razume arabščino. Ob vprašanju, kakšni so bili prvi vtisi o Alžiriji, se v njej obudijo spomini na vonj po cimetu in curryju ter po širni alžirski obali in tamkajšnjem morju ter bližnji puščavski Sahari. Mohamedov rojstni kraj, ki ga je zdaj zamenjal za Ljutomer, se imenuje Zeralda. Od glavnega mesta Alžir je oddaljen 35 kilometrov in je razdeljen na dva dela. V prvem delu živijo domačini, druga polovica mesta je namenjena turizmu. Tam so veliki hotelski kompleksi, posamezni hoteli imajo tudi po 1500 postelj. »Moj dom in morje loči le deset minut. Zato sem zelo navezan na morsko obalo in na širna modra prostranstva. Veliko smo lovili tudi ribe. Tudi zato, ker je bilo včasih meso v Alžiriji zelo drago, ribe pa si je lahko vsak nalovil sam,« je o preteklosti spregovoril Mohamed.

Zakonca Laissani sta pripravila v Izobraževalnem centru Rakičan tudi uspešen alžirski večer s plesalko trebušnega plesa.

Vesna in Mohamed sta se sicer poročila v Sloveniji, toda po uradnem delu poroke sta se preoblekla v alžirska oblačila ter tako na poročni dan združila slovenske in alžirske običaje.

Vesna je nadaljevala: »Alžirci jedo veliko zelenjave in druge sveže hrane, ki jo največkrat pridelajo tudi doma. Juh skorajda ne poznajo, velikokrat jedo za predjed različne solate. Veliko je tudi sadja, saj je Alžirija domovina pomaranč, mandarin, dateljnov in fig. Kruh pečejo gospodinje doma, vendar je bolj podoben lepinji kot kruhu, ki ga pripravljamo v Sloveniji.« Najbolj značilna alžirska jed je kus kus. Ponavadi ga ročno izdelujejo ženske. Delajo ga iz moke, zdroba in olja. Najprej naredijo neke vrste testo ali kroglice, ki jih nato sejejo skozi različna sita. Postopek večkrat ponovijo, dokler kus kus ni drobno oblikovan. Ponavadi ga kuhajo nad paro, jedo pa ga skoraj vsak dan kot prilogo različnim jedem.

Vino so prinesli Francozi

Pri Laissanijevih so alžirsko kuhinjo prilagodili slovenski, slovensko pa alžirski. Čeprav v Alžiriji kuhajo večinoma ženske, sta pri Laissanijevih tako Mohamed kot Vesna za štedilnikom enakopravna. Mohamed se je naučil kuhati v študentskih dneh, kuhanje pa ga je tako navdušilo, da si je kupil nekaj kuharskih knjig, po televiziji pa spremlja tudi kuharske programe. Kadar kuha Mohamed, je vedno na mizi nekaj mediteranskega s francoskim priokusom, kadar kuha Vesna, so na mizi tudi prleške dobrote. In če smo že omenili francoski priokus, naj dodamo, da so prinesli vino v Alžirijo Francozi. Zasadili so prostrane nasade vinske trte. Alžirija je bila do leta 1964 med največjimi izvozniki rdečega vina. Po odhodu Francozov je začel spet prevladovati arabski vpliv in proizvodnja alkohola se je začela zmanjševati. Arabska vera namreč označuje pitje alkohola za grešno, toda zaradi turizma še vedno obstajajo gostilne, kjer lahko piješ vino.

Široko odprta vrata

Mohamed ima veliko stikov s svojo družino v Alžiriji, kjer ima šest sester in brata, saj so sodobne komunikacije zmanjšale razdalje med ljudmi. Zdaj načrtujejo obisk njegove mame v Prlekiji, njihova vrata pa so vedno na široko odprta tudi za vse njihove prijatelje, pa najsi bodo iz Alžirije, Francije, Prlekije ali od drugod. Vsekakor pa sta Vesna in Mohamed obljubila, da bosta kmalu spet pripravila alžirski večer v rakičanskem gradu ter tako ljudem v pokrajini ob Muri še bolj približala kulturo in običaje drugih krajev.

LADO KLAR, uradno upokojenec, še vedno pa ga pogosto srečamo s televizijsko kamero v dopisniški ekipi TV Slovenija v Murski Soboti. Bil sem deček s prekmurske ravnine in sanjal sem o gorah. In sanje so se mi uresničile. Začel sem kot mnogi Slovenci – s Triglavom, kjer si, kot bi rekel, potrjujemo državljanstvo. Sledila so potovanja, predvsem planinsko obarvana, v različne kraje sveta. Seznanil sem se s starodavno kulturo Inkov, Majev, očarala sta me lepota mogočnih Viktorijinih slapov v Afriki ter otok ledu in ognja Islandija. Veliko lepote in zanimivosti je še na našem planetu, ki bi jih želel videti. Na žalost živimo v obdobju nemirov, kar otežuje ali onemogoča varna potovanja, a kljub temu me mikajo nova doživetja.

Prekmurec na

Počitek ob ledeniškem jezeru pri vzponu na 3.937 metrov visok Kačkar

Z atlasom v roki razmišljam, kam naj se odpravim. In glede na omenjene razmere se odločim za Turčijo. Kot nalašč Planinska zveza Slovenije v sodelovanju z agencijo Oskar organizira potovanje po vzhodni Turčiji, z vzponom na gorovje Kačkar in goro Ararat. Pohitel sem s prijavo, saj je za vzpon na 5.165 metrov visoko goro potrebno dovoljenje turških oblasti, na katerega se čaka nekaj mesecev. Ko je bilo dovoljenje izdano, sem tri tedne pred odhodom vsak drugi dan treniral na Pohorju.

10. julija 2003 dvaindvajsetčlanska skupina nekaj pred polnočjo poleti z brniškega letališča v Carigrad. Tam nekajurno čakanje za polet do kraja Trabzon na črnomorski obali zapolnimo z obujanjem spominov na tovrstna potovanja in o načrtih za nova.

Živimo v sodobnem svetu, vse se dogaja zelo hitro, komaj pristanemo na majhnem letališču nekaj metrov od morske obale, že sedimo v klimatiziranem turističnem avtobusu. Pozdravi nas in izreče dobrodošlico naš vodnik Primož. Ob prvi priložnosti se podamo v »menjavo denarja«. Bil sem zelo presenečen, saj sem v hipu postal milijonar. Za 50 ameriških dolarjev sem dobil kar 70 milijonov (sedemdeset milijonov!) turških lir. A kaj, ko so milijoni kar hitro kopneli, saj stane pločevinka piva poldrugi milijon. Skromnejša večerja 5 milijonov. Vstopnina v muzej pa celo 15 milijonov. Sledimo programu, odpeljemo se po 48 kilometrov dolgi slikoviti soteski na ogled krščanskega samostana Sumela. Izvira iz 6. stoletja in je na višini 1.181 metrov vzidan v pobočje previsne stene. V osred-

njem delu za mogočnim pročeljem najdemo nekaj razpadajočih celic menihov iz 18. stoletja. Precej dobro pa so ohranjene freske – upodobitev zgodbe o Adamu in Evi ter devica Marija z Jezuškom.

Vrnemo se na črnomorsko obalo. Nekateri, ki so med obilno in natlačeno prtljago našli kopalko, so se okopali. Potovanje do mesta Rize ni bilo dolgočasno, z leve strani se odpira pogled na morje, z desne pa na nepregledna planinska pobočja z nasadi čaja. V Turčiji pridelajo tudi veliko lešnikov, pistacije, rozin, bombaža. Ko se proti večeru nastanimo v hotelu Kačkar, doživim prijetno presenečenje. V recepciji opazim človeka, na las podobnega mojemu prijatelju Jožetu iz Lenarta – seveda je bil na las podoben njemu, saj je bil on. Priletel je za nami, ker se je kasneje odločil za potovanje. Skupini sta se tukaj pridružila še lokalni planinski vodnik Sirali in domači zdravnik z ženo.

Za ogrevanje 3.937 metrov visoki Kačkar

Naslednji dan se odpravimo na tridnevno aklimatizacijsko turo po subtropskem okolju čudovite doline Čamlıhensim v obmorskem gorovju Kačkar. Del poti premagamo s terenskimi vozili, nato pa pot pod noge. Pokrajina je polna cvetja, zdravilnih rastlin, potočkov s čisto, neporečno vodo, v daljavi pa na modrem ozadju visoko štrlijo gore, okrašene z lisami snega. Na 3200-metrskem prelazu se pot prevesi v drugo dolino, kjer si v vasi Olgunlar pred mrakom postavimo tabor. V času bivanja na terenu nam daje organi-

zator polpenzijsko oskrbo. Tako sta Primož in Sirali v improvizirani kuhinji čarala večerjo. Ko je bilo vse nared, se je velik lonec s špageti prevrnil na tla; zelo smo se smejali, toda lačen ni ostal nihče. Zjutraj pospravimo šotore in preostalo opremo naložimo na konje. Pred nami je osem ur hoje do tabora na višini 2.800 metrov. Med potjo ni večjih vzponov, razpršimo se v skupine, hodimo počasi. Ker ni napora, se vmes pogovarjamo, ob meni je nekaj ljubiteljev fotografije. Toliko si imamo povedati, da bi lahko opravili fototečaj. V taboru II spet postavljamo šotore, pripravljamo opremo, hrane in pijače za naslednji dan. Zgodaj

skoraj enako težak kot vzpon. Zdrsi se dogajajo zaradi utrujenosti in zmanjšane koncentracije. A vsi smo se vrnili srečno. Ob reki Oltu se vračamo v dolino, v mestece Yusufeli, kjer prenočimo. Privoščimo si kopalnico, toplo vodo, dobro večerjo in pivo. (Alkoholnih pijač v Turčiji ne strežejo v vsakem lokalu.) Tukaj se poslovimo od vodnika Siralija, zdravnika in njegove žene.

Karas - mesto s 100 vrati in 10.000 cerkvami

Mi pa ne mirujemo, ampak se bližamo

Rudnik soli v kraju Tuzlaca

zjutraj začnemo celodnevno turo na 3.937 metrov visoki Kačkar. Bujno zelenje sedaj zamenja temna visokogorska bazaltna puščava. Pot je čedalje bolj strma, pogledi pa čudoviti vsenaokrog. Pridemo do lepega ledeniškega jezera, počitek in požirek nam prideta prav. Pot postaja tehnično zahtevnejša, vmes se oprijemamo skal. Na prelazu zagledamo razsežno gmoto Kačkarja, ugibamo, kje neki je speljana pot na vrh. Ne, ni bila ne levo ne desno, ampak naravnost po največji strmini. Preden se zagrizemo v skalovje, se po blatni in zasneženi strmi poti spustimo še v dno korita. Ko se vzpenjamo proti vrhu, nihče ne pomisli na pogovarjanje, tudi razmišljati ne moreš poglobljeno, saj si ves čas zaposlen s tem, kako stopiti, kako se obrniti. In tako se znajdemo na vrhu. Zadovoljstvo je bilo veliko, kako tudi ne, saj je to generalka za Ararat. Sledi čestitanje, fotografiranje in splošno veselje. Spust je

novim izzivom na poti proti vzhodu, do mesta Kars. Med potovanjem se večkrat ustavimo, popijemo kozarec ali dva turškega čaja, to je najbolj razširjena pijača v Turčiji. Kavos postrežejo le ob pomembnejših priložnostih. Pripovedovali so nam, kako se po turško pripravi čaj, a je dokaj zapleteno, zato si tega nisem niti poskušal zapomniti, saj mi Slovenci za kuhanje navadnega čaja nimamo dovolj časa. Na turških ulicah vidimo vsakodnevni prizor, ko moški pri majhnih mizicah ob čaju razpravljajo o velikih stvareh. Na daljših potovanjih si ponavadi opoldan privoščimo kosilo. Ponudba hrane je pestra, saj spada turška kuhinjska med vodilne v svetu. Na razne načine pripravljajo ovčjetino, piščančje in goveje meso. Moja priljubljena jed je postala goveji kebab duner (viseči, v plasti naloženi goveji zrezki, pečeni na žaru.) V ponudbi so tudi riž, krompir, zelenjava, posebnost so turške sladice, belega

Zelo pogost prizor v Turčiji: pitje čaja in pomenkovanje

vrhu svete gore

kruha pa je po vsej Turčiji kolikor hočeš. Mesto Kars so Armenci zgradili v 10. stoletju. Pravijo, da v Karsu – kar pomeni sneg – čez zimo lahko zapade do 12 metrov snega. Razen cerkve svetih apostolov, zgrajene iz velikih bazaltnih blokov, in kamnitega mostu čez reko ni zgodovinskih zanimivosti. Kars pa je pomemben kot izhodiščna točka popotnikov za obisk starodavne armenske prestolnice Ani. Pred 900 leti je bilo to mogočno mesto, ki je po lepoti in velikosti prekašalo mesta, kot so Konstantinopol, Bagdad in Kairo. Pravijo mu tudi mesto s 100 vrati in 1000 cerkvami. Porušeno mesto zdaj živi svoj samotni sen. Na prostranem kompleksu lahko obiskovalci na ostankih razvalin spoznajo mojstrovine armenskih kamnosekov. Zelo veliko sem si obetal od tega obiska, vendar sem bil razočaran. Ob prihodu so nas pred mogočnim obzidjem prijazni turški vojaki opozorili, da foto-

rovov pa smo se prebili peš ter v kamnitih stenah opazovali plasti in kristale kamene soli. Mesto Dogubajazit ni posebno zanimivo, za nas pa je pomembno kot izhodišče za goro Ararat. Vredno si je ogledati 6 kilometrov oddaljeno razkošno turško palačo-Isakpasarayi, ki naj bi bila najlepše bivališče na svetu. Stavba je bila zgrajena okoli leta 1800. Zaradi ugodnega položaja na griču so od tod uspešno nadzorovali donosno svileni pot.

Končno vzpon na buyuk agri dagi

Zjutraj že ob 4. uri zaslišimo molitev iz bližnje mošeje, muslimani namreč molijo petkrat na dan. Pred hotelom čakamo tovornjak, ki naj bi nas odpeljal do vznožja Ararata. Prevozniki se niso mogli zediniti, kateri naj bo to. Nastal je prepir, kričanje in končno smo se s prtljago vred odpeljali

in do višine 3.200 metrov nadaljujemo peš. Konji pa nam nesejo tovor.

Postavimo tabor I in prenočimo. Drugi dan vzpon do višine 4.200 metrov prehodimo s počasnim tempom, to mi omogoča snemanje kadrov za kaseto. Vpliva višine ne občutim. Včasih pogledam nazaj in ugotavljam, koliko smo prehodili, to je namreč boljše kot pa veliko gledati navzgor in vzdihovati, oh, kako je še daleč. Zvečer iz tabora nenehno pogledujemo proti vrhu, ki se nam včasih prikaže v svoji bleščeči belini, potem pa spet skrije za oblake. Vse je pripravljeno za veliki dan. Vstanemo ob 3. uri. Res ni prijetno vstati tako zgodaj, vendar me to tokrat ni motilo. Vso noč nisem spal, in to zaradi hrupa, ki ga je povzročalo rušenje skalovja po žlebu, ki mu pravijo »reka smrti« in se vleče mimo tabora od vrha do tal. Morda sta vplivala na počutje tudi višina in mraz, okrog -10 stopinj Celzija. Gotovo sta svoje dodala nemir in zaskrbljenost, ali bo uspel izziv, osvojitve Ararata, po turško buyuk agri dagi, kar po slovensko pomeni »velika ognjena gora«. Ararat s 5.165 metrov je najvišji vrh Turčije, je biblijska sveta gora, kjer naj bi prerok Noe s svojo barko, člani družine in primerki živali pristal po vesoljnem potopu in s tem popeljal v svet nov človeški rod.

Opremljeni in pripravljeni za vzpon s prižganimi čelnimi svetilkami malo zaskrbljeni naredimo prve korake. Vodita nas domačina Ahmed in Kemal. Hodimo po krušljivem terenu, zmesi vulkanskega prahu in kamenja. Ker je zrak redkejši, dihamo težje. Občutim, da me kljub debelim rokavicam zebe v roke, natakne se mi še ene. Počasi se začne daniti in na višini okrog 5.000 metrov prispemo do roba ledenika. Tukaj pohodne palice zamenjamo za cepin in si natakne dereze. Oziram se proti vrhu, zdi se mi, kot da se nam tako zeleni vrh izmika. Čezenj se s hitrostjo okrog 70 kilometrov na uro podijo ledeni oblaki, vmes za trenutek posije sonce. Tudi mi smo trmasti in nepopustljivi. 20. julija 2003 objeti, polni radosti slavimo zmago, v znak ponosa je z nami tudi slovenska zastava.

Naša skupina na tovornjaku, v ozadju 5.165 metrov visoka gora Ararat

Postavljanje tabora v vasi Olgunlar

grafiranje in snemanje ni dovoljeno. Verjetno zaradi bližnje armenske meje na reki Arpi, na kateri zaradi nerešenih ozemeljskih vprašanj vlada napetost. V tisočletni zgodovini so se na tleh današnje Turčije zaradi prevladaje dogajale velike spremembe. V osvajalnih vojnah so tod mimo korakali Grki, Rimljani, Armenci, Perzijci in drugi. Že leta 334 pred n. š. je tod hodil s 35.000 vojaki komaj 21-letni Makedonec Aleksander Veliki. Pa tudi Marko Polo na poti proti daljni Mongoliji.

Fotografiranje za bonbonček

Ob armenski meji nas pelje pot proti našemu najpomembnejšemu cilju. Pokrajina se iz ure v uro spreminja, od živo rdečih nabrazdanih površin do črnih bazaltnih. Vmes so prostrani pašniki, kamor Kurdi priženejo živino na pašo. Zaradi kratenja pravic Kurdom in nemirov ti kraji turistom do nedavnega niso bili dostopni. V Turčiji živi danes okrog 10 milijonov Kurdev, preostalih 15 milijonov pa je razseljenih po svetu. Večkrat smo se ustavili ob cesti in naproti nam je priteklo veliko otrok. Niso bili vsiljivi. Fotografirali smo jih in dali kakšen bonbonček. Ob odhodu so nam dolgo mahali v pozdrav. Povsod smo se prepričali, da današnja Turčija ni obremenjena z vero. Turki, Kurdi, Arabci, vsi so nas z veseljem sprejemali medse. Posebno smo cenjeni, če spoštujemo in upoštevamo njihovo drugačnost. Lahko trdim, da je vzhodna Turčija varna dežela. Še ena zanimivost na našem potovanju: V kraju Tuzlaca si ogledamo rudnik soli. V obcestnem gorovju so izvrtali tako široke rudniške rove, da smo se po njih vozili kar z avtobusom. V najbolj pravične dele

po mestnih ulicah – kot kakšni demonstranti. Prispemo na žandarsko kontrolno postajo, preverijo naša dovoljenja za vzpon na Ararat. Priznati je treba, da so bili pri pregledovanju potnih listov in vpisovanju krvnih skupin kar okretni. Vojaki so se izkazali z lepo gesto, skuhalo so nam čaj. Naš tovornjak je zavil na vijugasto prašno pot, možnosti za fotografiranje in snemanje praktično ni bilo. Pred prahom smo se zaščitili z oblačili, videti smo bili kot mumije. Na višini 2.200 metrov raztovorimo prtljago

Premaganje strmine

Fotografiranje ni konca. Spet smo dokazali, da smo planinski narod. Vsem dvaindvajsetim v skupini je uspelo priti na vrh.

Uspeh je popoln, ko se srečno vrneš nazaj. Previdno se po isti poti vračamo. Sele sedaj si privoščimo malico, tekočina pa je na teh višinah zelo pomembna. Ob spustu pospravimo šotore na taboru II in nadaljujemo pot do tabora I. Prijatelju sem med potjo govoril, da bi rad jedel kakšno juho – in glej ga, kaže da me je slišal Noe. V taboru so nam postregli odlično zelenjavno juho. Da bi bil večer pester, so nam domačini Kurdi za plačilo pripravili ovčetino na žaru. Zanimiv je bil način, kako so to pekli. Na narobe obrnjeno, s tremi kamni podloženo železno ponev so položili koščke mesa, potem pa zakurili s posušanim govejim gnojem. Bilo je veliko dima in malo ognja. Ta način kurjenja je zaradi pomanjkanja drv v Turčiji zelo razširjen. Imajo podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo takega kuriva. Ob vrnitvi v dolino srečujemo prijazne Kurde, ki tod pasejo živino. Otroci tekajo od enega do drugega ter prodajajo kislo mleko. Mi pa se še enkrat ozremo nazaj v pozdrav velikemu Araratu.

Naslednji zanimiv kraj na našem potepanju je mesto Van in istoimensko največje sodavo jezero na svetu. Nastalo je ob izbruhu ognjenika pred milijoni let, ki je z lavo zajel odtok vode. Koncentracija soli je 6-krat večja od slanosti morja. Jezero je veliko za šestino Slovenije. Z ladjo se popeljemo na bližnji otok Akdamar. Občudovali smo prekrasno, zelo ohranjeno armensko katedralo iz 10. stoletja. Reliefi upodabljajo zgodbe iz stare zaveze. Izrabili smo tudi priložnost za kopanje.

Mesto Van je bila starodavna urartska prestolnica. Tukaj smo ob sončnem zahodu opazovali eno najstarejših ohranjenih obzidij na svetu. Kraj je znan tudi po belih prijaznih mucah. Posebnost teh muc je, da imajo eno oko modro, drugo pa zeleno. Glede tega nisem imel dobrega občutka, bolj naravno in popolno se mi zdi, če sta obe očesi enake barve. In kot da bi to vedela, me je neka modrooka muca tako pogledala, da mi je bilo kar nerodno.

Že sedimo v letalu, ki nas pelje diagonalno čez turško ozemlje do Carigrada. Pred poletom v Ljubljano smo imeli čas le za ogled bazilike sv. Sofije, modre mošeje, ter dve uri časa za nakupe na velikem bazarju. Domov se vračamo polni doživetij in lepih spominov.

Turški pregovor pravi: človek živi z usodo, ki mu je določena že ob rojstvu, če doda k temu še kaj svojega, je to mašalah. Potrudimo se, da nam bo življenje lepo, dodajmo mu še mi kaj svojega – da bo mašalah.

Večina gostov, ki pride v gostilno, se običajno napoti k točilnemu pultu. Tam so magnetne točke. Lahko da je to simpatična, ustrezljiva, spogledljiva ... natakaričica (za moške oči) ali natakarič z enakimi lastnostmi (za ženske obiskovalke) ali je tam najboljše mesto za srkanje kavnice, tešitev žeje, kramljanje s prijatelji in znanci, seveda tudi z natakaričico oziroma natakaričem, ali pa je v ozadju kaj tretjega. Če bi na primer nastavili skrivni mikrofoni in kamero ter snemali, bi slišali in videli, da se ob/pri »šankih«, včasih tudi na njih, zares marsikaj dogaja. Na vrsti je še drugi del »šankiranja«.

Ob/pri/na
»šankih« se
marsikaj
dogaja (2)

Plesala je striptiz

ali polž
v solati (10) Tri ženska imena in Som

Jože Graj,
Nana Rituper Rodež

Dnevni bar Nada v Dokležovju

Pred odhodom na teren sva si določila samo smer Murska Sobota-Križevci pri Ljutomeru-Sveti Jurij ob Ščavnici in nazaj, ne pa tudi lokalov, ki naj bi jih obiskala. Najprej sva se ustavila v dnevnem baru Nada v Dokležovju. Bo Nada tudi za točilnim pultom, naju je zanimalo. Komaj naju je pozdravila natakaričica Renata, stekel je pogovor z njo in naključnima gostoma o »šankiranju«, je vstopila tudi šefinja.

»Kadar so gostje dobre volje in prijazni do mene, sem rajši, če pridejo k »šanku«, tako da se lahko kaj pogovorimo, se pohecamo ... Včasih, zlasti kadar je polna luna, pa znajo biti nekateri preveč nadležni. No, vsega sem že vajena,« je povedala Renata. Šefinja Nada pa nama je zaupala, o čem vse se pogovarja z gosti pri točilnem pultu.

»Največ se jih zbere običajno ob petkih zvečer. Nekateri mi tudi dvorijo, mi govorijo kaj lepega, in to seveda rada slišim. Najpogostejša tema pa je šport, saj je moj sin vratar pri Nogometnem klubu Dokležovje. Zato imam navado, da dvakrat ali trikrat letno povabim v lokal vse nogometaše ter jih pogostim s pijačo in prigrizkom. Bila sem tudi že botra gasilskemu avtomobilu.«

In gostje, ki so bili med najinim obiskom pri Nadi? Silvo najraje ne bi nič povedal, ker se mu je že zgodilo, da se je fotografiral z natakaričico, in to ga je potem drago stalo. Da rajši stoji pri »šanku«, čim bliže natakaričici, kot da bi sedel za mizo, pa je le priznal. Igor, ki je sedel za mizo, pa je prišel le po »zdravilo« za želodec.

Ko Joži dela in piše, potem piše in nič ga pri tem ne more omajati. Takole smo ga ujeli na terenu. Kdor je zagret za delo, je pač zagret. Tu ne moreš kaj. In kdo je tu Penov par? Da ne boste na kaj pomislili, Jože in njegov svinčnik. »O tem, kako pomemben je dober odnos s strankami in kako pomembno je, da se z njimi znaš pogovoriti,« pa nam je zaupala Nada iz Dokležovja. Nada je šivalni stroj pred leti zamenjala za točilno mizo, sama pa še vedno rada sede za šivalni stroj in zase zašije kaj lepega.

Marsikdo se rad ustavi ob »šanku« Nada bara v Dokležovju. Da se pogovori, popije kakšen kozarček, kavico... »Šankiranje« pa ima tudi svojo posebno funkcijo. Marsikdo o svojih križih in težavah raje kot zdravniku potoži kar natakaričici Renati, ki marsikomu vsaj ublaži, če že ne pozdravi bolečine. »Renata, daj mi nekaj za želodec...«

Dnevni bar Milena v Ključarovcih

Po izkušnjah natakaričice in obenem šefinje Milene je pri točilnem pultu običajno več gostov, kot jih sedi za mizami. Nekateri včasih celo čakajo na prosti sedež. Zakaj je tako, ni treba zgubljati besed. So pač bolj skupaj, se lahko pogovarjajo, šalijo ... Če presodi, da je dobrodošla tudi v kakšni družbi, ki sedi za mizo, rade volje prisede. Nekateri moški ji marsikaj govorijo in pripovedujejo. Posamezniki ji tudi dvorijo in ji obljublajo vse mogoče stvari. Ona pa se ob tem zadovoljno igra in se rada pogovarja z vsemi. Moti jo le, kadar jo kdo žali. Med »čakajočimi« za prosti sedež ob »šanku« pa seveda nikoli ni žensk, ki tudi zahajajo v gostinski lokal. In tako je v glavnem drugod.

Franc iz Kokorič, ki se je vračal iz banke v Križevcih pri Ljutomeru, in Tunč iz Vogričevce, ki ga je vodila pot skozi Ključarovce zaradi poslovnih razlogov, sta dajala vtis, da ju ta tema skoraj ne zanima.

»Srečala sva se v lokalu in to je bila priložnost, da se pogovoriva o popravilu mojega traktorja. Dogovorila sva se, da se zvečer pripeljem v Vogričevce,« je dejal Franc, ki se je strinjal, da je prijetno kramljati ob »šanku« tudi z natakaričico oziroma nasploh v veseli družbi.

Včasih je za »šankom« vse polno fantov, mize pa so prazne, nam je razložila natakaričica Milena, ki dobro ve, kako se streže svojim gostom. Tudi zaradi tega ima v svojem lokalu veliko stalnih gostov, in če kateri slučajno ne pride, ga prav pogreša. Njeni gostje pa pravijo: »Radi prihajamo, saj se večina poslov sklene prav za »šankom«.« Pa povejte, če to ni res.

Ob »šanku« in za njim je vedno pestro, k temu pa pripomore tudi simpatična in zgovorna natakaričica. Kaj pripomore, prav od natakaričice je vse odvisno. Marjana pravi, da jo moški najraje dražijo o ljubezni, ženske pa se lotijo ženskih tem. »Marsikaj se tu izve, marsikaj pove, tudi kakšna šala, zgodba... In ko sva Marjano povprašala po kakšnem zanimivem dogodku, nama je povedala, kako se je nekoč v neki drugi gostilni zgodil ženski striptiz.

Čejo tudi kolegice in znanke. Z njimi se seveda pogovarja o ženskih stvareh. Ali je že doživela tudi kaj posebnega, naju je zanimalo. Pa je odgovorila: »Da, vendar ne tukaj, ampak v Cerkevniku. Nekega dne je bila v lokalu, kjer sem stregla, vesela družba fantov in deklet. Ena od njih se je tako razgrela, da je naenkrat začela plesati striptiz. Mi pa smo ji ploskali, jo spodbujali in se zabavali. Vsi smo uživali. Plesalka bi bila najbrž tedaj pripravljena storiti za škatlo cigaret še marsikaj drugega.«

Nekaj časa med najinim obiskom je bil v lokalu le en gost, ime mu je bilo Peter, ki je seveda sedel pri »šanku« in se, sodeč po določenih reakcijah, prijetno zabaval. Ko smo še nekoliko vsi skupaj debatirali o tem in onem, beseda pa je nanesla tudi na zapeljevanje med moškimi in ženskami, je vstopil in prisedel Juš iz Kupetincev in brž pripomnil, da bi bilo prav, če bi storile pri tem odločilno dejanje ženske, moški pa bi bili v vlogi umetnika brez »penzla«. Seveda, tudi to se da, mar ne?!

Pri Maji na Jamni

V znanem gostišču na Jamni blizu Svetega Jurija ob Ščavnici, katerega lastnik je Jože Bračnik, je bila v službi natakaričica Marjana. Tudi njej je ljubo, če pridejo gostje k točilnemu pultu, zlasti če so prijazni, mlajši, prijetnega videza ... Pogovarja se z njimi o politiki, športu, ljubezni in poslušala šale. Tako ji čas hitreje mine. Večina gostov je moških, včasih pa jo obiš-

Okrepčevalnica Som pri Kamenšnici

Še kar živahno je bilo tudi v znanem lokalu ob soboški Kamenšnici. Kot sva predvidevala, se tamkaj ustavljajo, zbirajo, posedajo ali postopajo predvsem ribiči. Pri »šanku« sta bila dva Branka iz Bakovec. Prvi se je vračal iz službe, drugi pa je bil namenjen po ženo v Mursko Soboto.

»Kadar se ustavim tukaj, in to je precej pogosto, najrajši stopim k »šanku«. Tu srečujem znance in prijatelje. Natakaričica mi postreže s pivom, ne da bi me vprašala, kaj želim, saj ve, da drugega ne pijem. Sem pridem večkrat tudi z ženo, saj mi je tukaj všeč,« je povedal Branko Bakan.

»Tudi jaz sem najrajši pri »šanku«, če je prostor. Pogovarjamo se o ribolovu, športu, politiki ... Tako sem tudi zvedel, da so v tej gramoznici ujeli postrvi še drugi, ne samo jaz, kot sem najprej mislil in se nekoliko čudil. Seveda mi je jasno, da so postrvi vzgojili drugod in jih tu spustili v vodo,« je dodal Branko Vurcer. Tudi on občasno z družino zahaja v Soma.

Nasloniš se na »šank«, naročiš pijačo, včasih dve, včasih pa tudi za prijatelja ali znanca. Potem pa se pripovedujejo zgodbe o življenju, povemo si, zakaj smo žalostni, zakaj veseli, kaj nas muči ... Tu se lahko vsaj pogovorimo, saj dandanes v službah ni več časa za pogovor in ne pristne stike, smo lahko izvedeli pri ribičkem domu ob soboški gramoznici.

Kdaj postaneš pravi študent

V paketu moraš obvladati žur, študij in predavanja

Večina srednješolcev po končani srednji šoli težko pričakuje, da zapusti domače okolje in da se odpravi študirat, kjer naj bi življenje zaživel tako rekoč po svoje z dosego svojih ciljev. Večina jih v začetku ugotovi, da je domači dom vseeno najtoplejši. Toda domotožje, ki ga imajo prve tedne, nekako prebolijo in začnejo postajati del velike študentske družbe. Potem pa začnejo spoznavati tudi novi svet. Povprašali smo jih, kako doživljajo prve študentske dni in kako so se vključili v pravo študentsko življenje.

Tina Horvat,
Pravna fakulteta Maribor

1. Spoznala sem mnogo ljudi, ki so mi povedali kaj spodbudnega proti veliki količini mojega domotožja. Sicer pa mislim, da je že čas, da se postavim na svoje noge, kot mi reče moje oče.
2. Čeprav je študijski program težak, vseeno upam, da bom študij uspešno končala. Z urnikom pa sem zadovoljna, saj imamo predavanja dopoldan.
3. Trenutno bivam v zasebnem stanovanju, kjer stanuje še več študentov, toda upam, da bom kmalu dobila prostor v študentskem domu.
4. Kot vsi bruci, sem tudi jaz malo zmedena, čeprav sem Maribor poznala že prej.
5. Nič kaj posebnega.
6. Tedaj, ko bom obvladala šolo, zabavo, predavanje, ... cel pakt v enem.
7. Žur je, a vseeno v zmernih količinah. Ne smem pozabiti, da sem v Maribor prišla študirat in ne žurat. Zato je potrebno, da žur uskladiš s šolo. Res je, da brez dobre zabavne ne gre.

Anita Novkovič,
Pedagoška fakulteta Maribor

1. Začetek je potekal zelo hitro, saj nam je bilo vse novo, okolje, sošolci, profesorji, ...
2. Vesela sem, da sem bil sprejeta na izbrani študijski smeri, saj mi resnično ugaja.
3. Živim v zasebnem stanovanju, s katerim sem zelo zadovoljna. Zadovoljna pa sem tudi s prehrano, saj so študentski boni dokaj ugodni, izbira kosil pa je pestra.
4. Pri spoznavanju mesta mi je pomagala sošolka, ki je Mariborčanka. Sama pa se v mestu skušam znajti s karto v roki.
5. Spoznala sem, da se je treba dobro organizirati in čas koristneje izrabiti. Pomembno pa je, da so nam že napovedali izpite, kar pomeni, da bo treba zavhati rokave.
6. To sem postala takrat, ko sem dobila indeks (v njem pa naredila prvo packo, po nerodnosti).
7. V omejenih količinah.

Od leve proti desni Darja Antolin, Andreja Sobočan, Sandi Horvat, Natalija Kolarič, spredaj sedita Anita Novkovič in Martina Horvat.

Sandi Horvat,
Pedagoška fakulteta Maribor

1. Zelo mučno. Še hujše je bilo domotožje, vendar sčasoma sem dobesedno »padek« v študijsko življenje. Sedaj mi je ob koncu tedna kar žal, da grem domov.
2. Sedaj, ko sem se vključil v študijsko življenje, mi postaja študij čedalje bolj všeč.
3. Glede na to, da si zasebno stanovanje delim z dobrimi »cimri«, sem zadovoljen. Na ta nači se učim tolerance do drugih.
4. Ravno to je bilo za nas bruce nekaj novega. Še posebej na faksu smo bili izgubljeni, vendar zdaj ga poznamo in smo se že navadili nanj.
5. Kot prvo sem spoznal veliko novih obrazov. Prvič v življenju sem spoznal, kaj so preživljali naši starši, ko so prvič zaživel samostojno. Biti samostojen je velika odgovornost, še posebej za mladega človeka.
6. Ko se bom začel pripravljati na izpite. Takrat bom okusil grenkobo trdega študentskega dela.
7. Čeprav se zmeraj kaj dogaja, ga še nisem dosti izkusil. Vseeno sem prepričan, da ga še bom.

1. Kako si doživljal prve študentske dneve?
2. Kaj meniš o študiju?
3. Kako si zadovoljen z bivanjskimi razmerami?
4. Kako si se vklopil v novo okolje?
5. Se ti je v enomesečnem študijskem času zgodilo kaj pomembnega?
6. Kdaj postaneš prava študentka ali pravi študent?
7. In čas za žur?

Natalija Kolarič,
Višja prometna šola Maribor

1. Prvi teden me je navdajalo domotožje, vendar ko sem spoznala prijatelje, mi je odleglo, ker so tudi oni pogrešali domače.
2. Študij se mi zdi zelo v redu in tudi predavatelji so »hecnici«.
3. Sem zadovoljna.
4. Poleg domotožja nisem imela večjih težav. Tiste, ki ti težijo, pa enostavno ignoriraš.
5. Nič.
6. Mislim, da sem to že.
7. »Pravi študentje« so vedno za žur.

Andreja Sobočan,
Višja prometna šola Maribor

1. Novo okolje, novi prijatelji ... a ko se počasi privajaš, ugotoviš, da spet ni tako slabo, kot si sam domišljaš.
2. Študij sem mi zdi kar v redu.
3. Topel dom, dobra hrana, zabava, družčina. Le kaj drugega bi si lahko želela?!
4. Brez kakršnihkoli težav.
5. Nič posebnega.
6. To sem že postala. Mislim, da kakih drugih inovacij, kot je vpis, ne potrebuješ.
7. Žuramo vsak dan, do poznih ur.

Darja Antolin,
Pedagoška fakulteta Maribor

1. Kot večina drugih, sem tudi jaz imela v prvih dneh veliko domotožje, vendar sem kmalu spoznala veliko prijateljev, tako da se več ne počutim tako samo in izgubljeno.
2. Prvi vtisi glede študija so idealni in mislim, da sem se odločila prav, ko sem izbrala študij matematike in pedagogike.
3. Tudi s tem sem zadovoljna, kajti živim v neposredni bližini fakultete, pa tudi sobe so urejene in tople.
4. Čisto v redu.
5. Mislim, da ne, ampak sem prepričana, da se bo med študijem marsikaj zgodilo.
6. Še ne vem (smeh).
7. Vsekakor sem mnenja, da je poleg študija potrebna tudi zabava.

Bojan Zadravec

Vaša čustva

Sonček moj, rada te imam!

S teboj je vedno tako prijetno, saj se znaš o vsem pogovarjati. Ti znaš za vsako mojo neumnost najti opravičilo. Ti me znaš vedno potolažiti, ko sem žalostna. Ob meni si, ko se moram na nekoga nasloniti. Vedno me znaš spodbujati, ko mi gre kaj narobe in želim obupati. Vedno me pobožáš tam, kjer me boli. Veš, kdaj si zaželim tvojega poljubiti, pa čeprav tega ne povem na glas. Pokličeš me po telefonu, ko želim slišati tvoj glas. Ti si mi vse na svetu. Vem, da bi ti naredil zame vse, kar bi si zaželela, in prav to bi tudi jaz storila zate. Ko te pogledam tako od daleč in ti tega ne vidiš, sem srečna, da te imam. Veš, težko je to povedati, ker je težko najti pravi trenutek in pravo priložnost. Naj bo kakšen rahel dotik sredi razburkanega dneva ali nežen pogled, ko si preza-poslen z vsemi drugimi stvarmi, sporočilo: rada te imam in tu sem!

Tvoja Irena

Vaše pesmi

Življenje je hrepenenje

Ko za nekom hrepeniš,
Ves si srečen, da živiš,
Čeprav ti je samo simpatija,
Te v njegovi bližini blazno zvija.
Ves se treseš, ves drhtiš.
Ko ga srečaš pa lebdiš.
Sramežljivost ni napaka,
Taka je ljubezen vsaka.
Ko pogum je na vrsti,
Se ti potijo še prsti,
Če želiš jo osvojiti,
Moraš jo ogovoriti.
Kje začeti, ljubi Bog,
Ves si trd, kakor hlod,
Nehaj se sedaj sekirat',
Ampak začni raje debatirat'.

Simona S.

Droga

Kakor senca spremlja me,
Jaz pa ne morem rešiti se je,
Odganjam jo,
A vabi me, mami me,
V svoj začarani krog,
V ta kruti svet drog,
Kjer izgubiš se
In ti vseeno je.
Tam drugačen je svet,
Kdor pride vanj, je preklet,
Svoj smisel življenja izgubi,
Ona ga v kremplje dobi,
Ga iz rok ne pusti,
Zato bežite vsi,
Ki nočete biti pogubljeni.

Sonja

Ljubim te

Ljubim te, ker vem,
da sem s tabo srečna.
Ljubim te, ker vem,
da s tabo se smejim.
Ljubim, ker vem,
da me tvoja bolečina boli.
A ne vem,
ali me ljubiš ti?

Mateja

Kaj pa ti delaš med počitnicami?

Pišite, pošiljajte fotografije

Pošiljate nam svoje pesmi, zgodbe iz življenja, pošljite nam svoje občutke, svoje vtise, mnenja, napišite nam, kaj se vam dogaja, ali se vam je zgodilo kaj novega, ali vam je kaj spremenilo življenje, pišite nam o tem, kako ste se zaljubili, o vsem, kar vam pride na misel, poslušali vas bomo tudi, ko boste nesrečni, z vami bomo držali v dobrem in slabem. Veseli bomo vseh vaših pozdravov, kritik in mnenj! Vse mlade nadebudne fotografe ali pa fotografe, ki so bili s fotoaparatom v pravem trenutku na pravem mestu, vabimo, da nam pošljete *ful* nore fotografije. Seveda pa smo veseli tudi vaših klasičnih pisem, ki se vsako jutro znajdejo na mizah.

Vašo pošto čakamo na stari naslov: Na sceni, Vestnik, Ul. arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota ali po elektronski pošti: Nana.RR@p-inf.si.

Mária Pozsonec

Hvaležna sem usodi, da sem rojena v Prekmurju. Moji prvi spomini segajo v obdobje, ko so nebo preletavala vojna letala, ko so idilično kmečko pokrajino zajeli plameni vojne. Potem Hrastovec, kjer so otroško domišljijo omejevale rešetke. Dolga vas, vasica akacij pod Dolacem. Zbirka otroških spominov s cvetočimi travniki, valujočimi pšeničnimi polji, s slamo kritimi hišicami, veliko igre, ljubečimi starši.

Šolsko leto se je začelo z zdravniškim pregledom, prispel je Pionirski list iz Vojvodine. Vrnili so se interniranci, ne da bi jim kdorkoli povedal, kaj je bil njihov greh. Vrnili so se vojni ujetniki iz daljne Sibirije, ne da bi vedeli, za čigavo pravico so prelivali kri ob Dnjepru in Dnjestru. Počasi se je svet umiril. Od dedka Mraza sem dobila svojo prvo pomarančo. V Dolgi vasi so pisali leto 1946.

Uporniška leta izbire poklica in nato Subotica. Z velikim kovčkom, polnim težkih jabolk, in s petnajstimi leti sem krenila v svet, da bi pridobila strokovno izobrazbo, poklic, da bom lahko služila prekmurskim Madžarom.

Potem sem poučevala. Nosil me je neverjeten zanos. Poučevala sem v Domanjševcih, Martinju, Dobrovniku, Lendavi. Povsod so me pričakale znanja željne otroške oči. Lepo je bilo stati pred razredom, napolniti dojemljive duše z znanjem, človečnostjo, ljubeznijo do domovine. Pokazati jim ideale, kipe velikih. V roke jim položiti kompas, da bi našli pot domov.

Leta 1990 so mi prekmurški Madžari izrekli posebno priznanje, izvolili so me za svojo poslanko. To funkcijo

To je ona

(zgodba z naslovnice)

opravljam še danes. Vestno in zvesto. Hkrati sem postala dežurni krivec za vse slabo, kar nas je doletelo v tem času. Trdno sem prepričana, da smo Slovenci in Madžari v tem delu sveta, izpostavljeni stalnemu prepihu, sposobni dosegati uspehe le skupaj, z razumevanjem, z vzajemno pomočjo, v harmoniji. Življenje v Prekmurju bo na ta način lepše, vsebinsko bogatejše. Le tako bomo uspeli zadržati tudi mladino v tem kraju.

Kaj pravzaprav želim Prekmurju?

Dvorišča, polna otroškega smeha in čivkanja piščancev, poti, ki vodijo v prihodnost, mirne, spokojne domove, razvoj, bogastvo.

Toliko o sebi. Hotela sem. Storila sem. Živela sem. Bila sem ena od vas, ki je dobila več priložnosti in več odgovornosti, da bi naredila nekaj dobrega.

Zgodbe

Ki jih piše
Žirljenja

Tam prek, na Štajerskem, si boš

Jože Kos v Gornjo Radgono, kjer je kot miličnik dočakal pokoj, ni prišel od daleč. Samo čez Muro, s Petanjec so ga pripeljali. Pa ne po njegovi volji, saj je sebe, kot osemnajstletni mladenič, videl v družinski trgovini na Petanjcih. Vendar časi, takoj po osvoboditvi, niso bili naklonjeni ne zasebnim trgovinam in ne željam in življenjskim ambicijam mladih.

Vsesplošna mobilizacija

Kot da bi bilo včeraj, se Jože spominja: »S končno osvoboditvijo Prekmurja je bil dan tudi razglas o mobilizaciji vseh moških od 18. leta dalje. Bil sem star osemnajst let, dva meseca in enajst dni, ko so nas odpeljali na Goričko, v Križevce, na namestiti v osnovni šoli in nam naložili

Mlad miličnik

zbiranje odvzetenega orožja po terenu. Orožje smo nalagali na vozove in ga odlagali v zbirnem centru. Niti nismo vedeli, kako nevarno je to početje, dokler enkrat ni počilo in se je moj dvajsetletni prijatelj smrtno ponesrečil. Bili smo žalostni, obenem pa je bila to življenjska šola, da z orožjem ne moremo ravnati

tako, kot da bi na voz nalagali metrska polena drv. Zato ni bilo čudno, da sem se kot prostovoljec javil za premestitev v Mursko Soboto, kjer se je ustanovila enota Narodne zaščite. Skrbeli smo za varovanje objektov, tudi vojaških komand, vendar ne za dolgo, saj se je v Soboti formirala Prekmurska brigada, kjer sem

bil že določen za mitraljezca. Zasukalo pa se je drugače. Partizanski oficir je med brigadirji izbral posameznike, ki smo ostali, drugi pa so odkorakali proti Mariboru in bili boje z Nemci, ki so odhajali. Med njimi je bilo tudi nekaj žrtev, zato sem imel srečo, da sem ostal.

Miličnik – da ali ne

Jože je ostal v Murski Soboti in kot član Narodne zaščite skrbel, skupaj s kolegi, ki so bili izbrani po istem ključu partizanskega oficirja, za varovanje objektov, odkrivanje kaznivih dejanj in tudi za zaščito kmetov pred ruskimi vojaki, ki so svoje lačne konje pasli tam, kjer je pač nanese. Vendar, spet ne za dolgo. Vodilni iz Narodne zaščite so namreč že julija '45. leta začeli nagovarjati zaščitnike, da podpišejo izjavo o poklicni dejavnosti. Na terenu so se začele ustanavljati posebne enote Narodne zaščite – Milice. Veliko se jih je odločilo, da pristopijo. Jože ne, saj se je čutil premladega in neizobraženega za tako odgovorno delo, poleg tega pa se je še vedno videl v družinski trgovini na Petanjcih. »Bilo nas je ducat,« se spominja, »ki nismo podpisali izjave in v tem poklicu nismo želeli ostati. Vendar smo 20. septembra '45. leta morali pospraviti svojo prtljago v Soboto, jo naložiti na »parizer« ter se z njim peljati do Petanjec in čez Muro z brčdom na štajersko stran v Radence. Uresničil se je tedaj znani pregovor – Tam prek na

Štajerskem si boš služil kruh. Odpeljali so nas na Zgornji Gres v Radgoni, kjer je bilo poveljstvo Narodne zaščite – Milice in nas razporedili – mene v Benedikt. Tako se je začela moja pot miličnika.

Miličnik Jože si kupi moped

Kot pravi Jože, se je leta 1947 le redko kdo lahko pohvalil, da ima moped. Kupil si je takrat popularno vozilo SAX 98 cm, na katerem je lahko prevažal tudi sopotnike. Moped mu je precej olajšal terensko delo, ki ga je do takrat opravljal v glavnem peš. Je pa bila vožnja v tistem času precej tvegano početje, saj so bile ceste v glavnem makadamske in že malo večji kamen je še tako previdnega voznika lahko spodnesel. To se je zgodilo tudi Jožetu, ko je malo težjega kolego peljal po cesti proti Sv. Juriju. Padla sta, sam si je poškodoval nos in čelo ter prebil noč pri prijaznih domači-

nih, sopotnik pa je moral pot nadaljevati peš. Pravi, da je imel takrat prvič bolniški dopust.

Sicer pa so Jožeta, kot je bila navada, večkrat premestili. Tako je v obdobju samo nekaj let služboval na Trahah, pri Sv. Antonu, v Slatini Radenci in Gornji Radgoni. Verjetno je eden redkih miličnikov, ki si je doživetja iz tistih časov tudi zapisal. Ti zapiski so zanimivo branje. V njih piše o tem, kako so jedli »pohanega« mačka, o podganah, ki so obžrle govedo, kokošjih tatovih, svojih občutkih pri prvi obdukciji, o žalosti zaradi številnih samomorov miličnikov v tistem času, o porokah miličnikov, ki jih je morala potrditi uprava milice ...

Želja po izobrazbi

Ko je Jože postal miličnik, je imel samo šest razredov osnovne šole. Želja po dopolnilni izobrazbi je bila velika, zato se je leta '48 vpisal v soboško nižjo gimnazijo in dvakrat tedensko

Ti so skrbeli za red in mir v Gornji Radgoni leta 1953.

Postavni dečki v Negovi leta 1947

Sobočani rosnih let ...

Kdo pa so ti mladi fantje?

nji vrsti, vzgajali mlade Sobočane, ni pomembno. Ostal pa je spomin na daljno preteklost, ko smo otroci poslušali pravljico o Janku in Metki, ki nam jo je pripovedovala vzgojiteljica Gizela Fašinger, in to v našem slovenskem jeziku, čeprav takrat v madžarski domovini.

Na fotografiji iz preteklosti lahko prepoznamo nekatere malčke iz Sobote, ki so sedaj v »najlepših letih«: Jože Brunec, Janez Mataj, Dominik Škafar, Flegar, Kolarš, že pokojni Bruno Rituper, Marjeta Novak, Olga Ritlop ..., z željo, da jih fotografija spomni na dvorišče »ovode« in vzgojiteljici ki sta bili daljnega leta med vojno spremljevalki soboške dece vse do takrat, ko so zapustili »ovodo« in preslopili prag osnovne šole, ki je stala ob Dittrichovi delavnici ...

Po preteklosti brskal
Janez Mataj

govarjali v prekmurskem narečju in vzgajali v slovenskem duhu. Toda vzgoja v slovenskem duhu ni trajala dolgo, ker je po razpadu kraljevine Jugoslavije prišel dan, ko je Prekmurje zopet postalo del Železne županije in malčki v vrtcih so se zopet vzgajali v »ovodah« v madžarskem duhu in se učili tujega jezika.

Na fotografiji so otroci iz Sobote, slikani na dvorišču vrtca ali »ovode« v letu 1944.

Vrtec je bil v hiši, v kateri je bila po 1. svetovni vojni vojašnica, po 2. svetovni vojni mizarska delavnica Javor, sedaj pa stoji na njenem mestu mogočna stavba tik ob hotelu Diana v Slovenski ulici. Fotografija je bila posneta lepega poletnega dopoldneva v daljni preteklosti, ko so se otroci postavili pred objekt fotografira Purača, ki je ovekovečil malčke iz Sobote. V kakšnem duhu sta vzgojiteljici, ki sedita v pred-

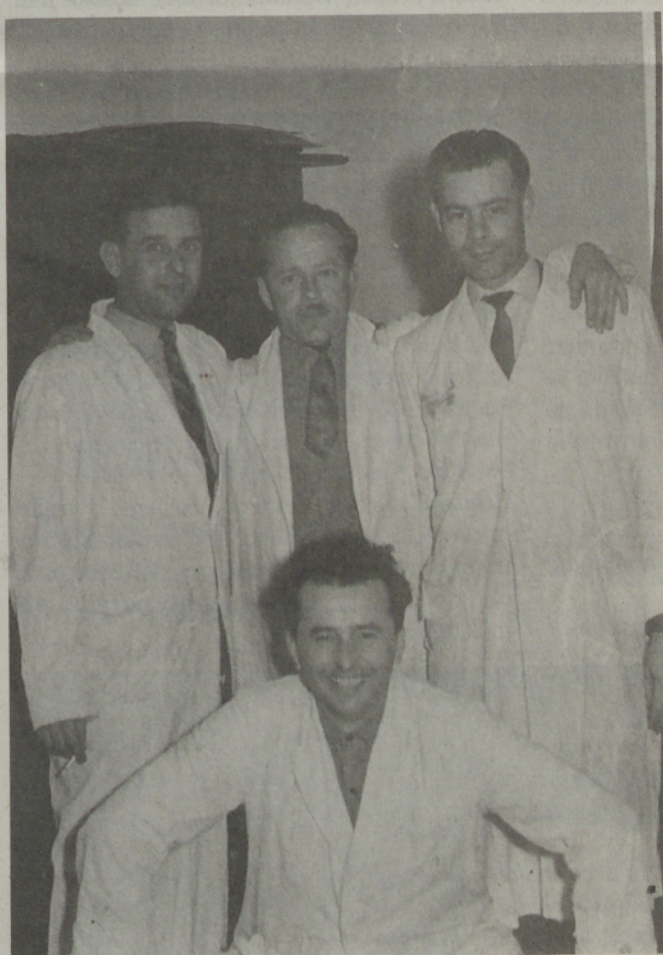
merno negovati. Vrtci morajo biti zgrajeni po zdravstvenih in požarnovarstvenih predpisih. V učilnici mora biti prostora za 80 otrok. V vrtcih, kjer bodo otroci nemadžarske narodnosti, morajo vzgojiteljice povezovati delo s spoznavanjem madžarsčine kot državnega jezika. V vrtcih bodo zaposlene samo vzgojiteljice, ki so končale vzgojiteljsko šolo na Ogrskem.

Po sprejetju zakona v parlamentu so oblastniki v Železni županiji oz. Prekmurju pohiteli in že leta 1898 je bil v Soboti ustanovljen otroški vrtec ali »ovoda«, v katerem so se vzgajali naši soboški predniki v madžarskem duhu. Istega leta kot v Soboti so bili ustanovljeni še vrtci v Bakovcih, Martjancih, Cankovi in Ženavljah. Po razpadu avstro-ogrskega kraljestva so vrtci še delovali, toda s to razliko, da so se otroci iz vzgojiteljicami po-

noma obvladati madžarski jezik. Zakon je pomenil splošno madžarizacijo, saj bi se v vsaki vasi, kjer bi se ustanovili vrtci, malčki učili madžarsčine. Toda zakon o vrtcih pod vladno Kolmana Tiszeja takrat ni bil sprejet. Ko pa je 13. marca 1890 padla Tiszejeva vlada, je sestavil novo ogrsko vlado grof Szapary, katere član je postal tudi grof A. Csaky, ki je skupščini nemudoma predložil Zakon o otroških vrtcih in je med drugim predvideval, da bodo v vrtcih delovale vzgojiteljice, ki se bodo z otroki sporazumevale samo v madžarskem jeziku in malčke vzgajale v madžarskem duhu. Kljub ostrim protestom poslancev drugih narodnosti na Ogrskem, je bil zakon 5. maja 1891 sprejet in je med drugim določal: starši morajo otroke pošiljati v vrtec, in to od 3. do 5. leta starosti, če jih sami ne morejo doma pri-

Grofica Terezija Brunšvig, ljubiteljica otrok in humanitarna delavka, je v daljni preteklosti ustanovila društvo za širjenje otroških vrtcev na Ogrskem. Grofica si je prizadevala, da bi bilo v mestih in tudi na podeželju čimveč vrtcev. Leta 1883 je bilo ustanovljeno v Železni županiji, kamor je spadalo tudi Prekmurje, društvo za ustanavljanje vrtcev (Vasvarmegyei Kisdedevo egyet). Društvo je izdalo tudi zbornik, v katerem je bilo zapisano, da je predšolska vzgoja otrok najtrdnjša osnova in velik dejavnik nacionalne rasti med nemadžarskim prebivalstvom. Ko je ogrski parlament razpravljal o ustanovitvi vrtcev, so poslanci drugih narodnosti na Ogrskem protestirali, ker je predlog zakona med drugim predvideval, da morajo v vrtcih, kjer se vzgajajo otroci drugih narodnosti, vzgojitelji popol-

služil kruh

Prihodnji kriminalisti v Ljubljani, Jože je tisti, ki se najbolj smeji.

premagoval razdaljo 20 kilometrov po makadamski cesti. Toda kjer je volja, ni nič težko, zato je šolo v roku tudi uspešno končal. Vendar to mu ni bilo dovolj, šolanje je nadaljeval tudi na ekonomski šoli in takrat morda še po tistem pre-mišljeval, da bi zapustil modre vrste. Seveda se to ni zgodilo, obratno, leta '57 je v Sremski Kamenici končal šolo za komandirje in kasneje šolo za kriminalističnega tehnikarja, kar je bila tudi njegova specializacija. Upokojitev je dočkal v Gornji Radgoni kot komandir postaje.

Preveč prostega časa je Jožeta prisililo, da si je kupil zemljo, zasadil štiri trsove in jih lep čas, vse do bolezni, tudi obdeloval. Ko to ni več šlo, se je posvetil politiki, bil neprofesionalni član radgonskega izvršnega sveta, tudi predsednik društva upokojencev, območnega združenja borcev in udeležencev NOB, predvsem pa ves čas dejaven v svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, torej na področju, ki mu je namenil tudi svoje življenje.

R. Ficko

Rečenice

Od kod so, kako ali zakaj so nastale

Na tem mestu se bomo spoznavali z rečenicami, ki jih več ali manj vsi poznamo, redko kdo pa ve za njihov izvor. Lahko so poganskega izvora, iz življenja naših davnih prednikov, iz starih pravnih ureitev ali celo iz obdobja, ko so naši predniki sprejemali in prehajali v krščansko vero.

Potrkat po lesu

Nikar se ne hvali z zdravjem in uspehom. To bi utegnulo priklicati nad tvojo srečo stare, zavistne zle duhove. Z glasno lastno hvalo zbudiš njihovo zanimanje, to pa zate nikakor ni dobro! Sreča je pač v rokah usode. Če si se zarekel in se preveč hvalil, popravi to hitro, rekoč: »No, na srečo sem zaenkrat zdrav, a hitro moram potrkati po lesu.«

Ko potrkáš po lesu, zbudiš v njem skritega starega, dobrega lesnega duha, ki še od časov poganske pradavnine biva v lesu svetih dreves, v lipi, brezi, hrastu, leski, vrbi in jablani. Ta stari dobri lesni duh je zaščitnik človekove sreče. Les, v katerem prebiva stari dobri lesni duh, varuje človeka od rojstva do smrti – od zibelke, postelje, mize do krste.

Črno na belem

Napisano s črnilom na beli papir je bilo za preprostega, neukega in nepismenega človeka nekaj tako silno dokončnega, da je držalo kot pribito.

No iščemo ga. Koga? Kakšega ka je dosta fkradno? Ka je pod sebe skopo kakše podjetje? Ka je koga zbil, pa te vujšo? Kakšega župana ka se s sinama spravlja na policaje? Iščemo nouvi motor za policijski čun? Kakšega ka je v avtoji nej prvezani? Nej nika od toga. Iščemo nouvoga generalnoga direktora policije. Ja pa so se pa vō pokazali. Tej naši preignji. Nega je zaj več kak inda, ka je što je bole za partijo druko, vekši polčajaj doubu. Reden razpis so vō dali. Cilou tou piše f ton razpisi, ka bodouči generalni direktor policije nesmi biti kaznovani. Te pa še ka more meti telko lejt ovo, pa telko lejt takši izkušeni, pa še sefele drugjo drugjo. Logično. No dvajsti slovencof pa slovenk mijsli ka so glij oni pravi za te polčajaj. So pa, ne ven kak. Samo so seglij vō njali najpomembnejši člen razpisa. Nindri ne piše ka je glavno ka te nouvi kandidator za direktora policije more meti. Plučno kapaciteto more meti kak slon. Se pijtate zakoj. Ja za dihanje. Za golere. Enostavno bi lejko rejšili što de direktor. Šteri najbole fudne, fuuuuuuuu, je direktor polcije.

No še en smej smo meli oktobra f Sloveniji. Javno predstavitev mnenje o zakonu o preprečevanju nasprotja interesov in omejevanju korupcije. Pouleg predstavnikov vlade si lejko na toj predstavitvi vido poslance, ka bi je lejo prešto na prste ene rouke. Zaj se pa pijtamo pa zakoj? Zakoj se tou nje ne tiče? Ali pa zakoj so nej ščeli biti pouleg? Neman pojma. Vači se vō mečejo, kak te nevoule z mijslami, pa korupcijof f Sloveniji nega, te nan pa ta grda Evropa, poda poročilo, f šteron lipou piše ka f Sloveniji korupcija narašča. Ja ka pa ovi znajo. Naši poslanci so nanč predstavitev nej šli poslušat. Ali pa je kaj drugjoga odzaja. Ati je pravi, ka on bole mijsli, ka so se bođali, ka se ne šteri spozno f ton nouvon zakoni.

No ati se sake telko časa pijta što je zaj predsednik naše mogočne države. Samo tū pa tan nan ga pokažejo. Kak kakšega Mao Zedonga inda na Kitajskon. Ge so časi, da je prejšnji dopougnjeva oudpro kakši nouvi vrtec, pognje bil

na Triglavi, večer pa na kakšoj 100 obletnici gasilskoga društva. Za Drnovška ne obstajajo nanč bujraški dnevi. Ati je pravo, ka zna zakoj je tak? Naš ljubljeni predsednik se smuda, ka smo njemi nej dali aviona meti. Aviona ja. No ka se zaj s ten naročenin pa plačanin avionon dogaja, pa ne vej nišče, nanč naš ati nej. Ova svetovalna firma, kak so vō dali, ameriška, ka naj bi te avion čim bole drago nekomi uturila, pa spada, med najboukse na svejti, se ne glasi. Pa od hangara na Brniki tūj več nikšega guča nega. Dobro, do že vo dali. Ali pa nej. Tak kak od tej miz operacijski. Malo so nešterni pojge odstopili s svoji polčajajof. Mize so tan ge so. Ene so prej cilou f takši operacijski dvorana, ge so že deset lejt nej operejrali. Glavno ka je miza notri, za tresti (30) milijonof, san napiso s številko, ka se vači meni tou takša grozna cifra vidi. No mize so. Pejnez pa nega. Šestomilijonof, (600), ka nemo pa pijso zakoj san s števolko napijsu. No tū 600 milijonof, zaj pa Zavod za zdravstveno zavarovanje prej oglasof zbera 60 milijonof za dodatne operacije sive mreje. Za 500 operacij. Ja dobredelnost je rejsan plemenita stvar. Samo, da po enon kraji človik poslujsa od tej miz, nesrečni, pa te ga začajo peči ka naj coj da za operacije, te se malo pijta, što v našoj državi se ma sijvo mrejo na očaj. Ali pa še kakši drugji beteg. No teisti Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije istočasno kak fekta te milijone za operacije vō da ka do drugjo, leto meli, pazte ka ne ven če mo tou znal napisati. 37.000.000.000. ne ven če san dobro napiso, ide se pa 37 milijard zgube. Nemaš lepšoga. Takše firme ne svejti nega, ka bi že za drugjo leto znala kelko zgube de mejla. Pa je nebi vrag zel. Za ZZZS je jasno ka ga nesmi vrag zeti. Ka te smo si, je ati pravo neka ka nesmin napijsati. Zača se pa na P. Ja sefele v našoj državi je f toj p – i. Samo ovi nej, ka so pri kopanji.

P.S. (Pozabo San) Nika takšega. No fajn mi bojte, mij pa mamu krompirjeve počitnice. Tak se zaj tou zove. Ge se pijtan, če tou prijde od toga, ka mo najbole geli drugjo leto, da na zemejo v EU.

VANEK

Ljubezen ni zgolj beseda, ki označuje stopnjo užitka, ki nam ga daje neka stvar, ali pomen, ki ga ima ta stvar za nas. Je tudi več kot čustvo navezanosti na ljubljene ljudi. Ljubezen je brezkončna, vseobsegajoča sila, ki uravnava obstoj in razvoj naše zavesti in se pretaka skozi nas in okoli nas. S tem ko spoznavamo ljubezen, se učimo spoznavati vse drugo.

Ljubezen, naša življenjska sreča

Čustvo je gibanje. Zato ni čudno, da pravimo: prevzela so me čustva, srce mi je napolnilo čustvo, zajelo me je čustvo, ... Čustvo ni nič mrujočega. Zajame nas v gibanju, pljusne v nas, včasih silovito kot plima, in mine, kot se umakne morje ob oseki. Ker čustvovanje ni mirovanje, tudi čustvo ne sme mirovati. Čustvo lahko uporabimo ali zlorabimo. Lahko nam je najboljši prijatelj ali ječa, iz katere žalostno zremo v svet. S tem mislimo na vse tiste občutke in podobe v umu in telesu, ki nam pomagajo razumeti živ-

Ljubezni se učimo postopoma, vendar vedno skozi izkušnjo iskanja ljubezni. Zato jo doživljamo v številnih preoblikah - od veselja in strasti do strahu in sovraštva. Lažje se učimo, če postajamo hkrati mojstri tudi v zaupanju, sprijaznjenju, sočustvovanju, vživljanju v drugega. Če dopustimo, da so naše izkušnje lekcije ljubezni, jih bomo doživljali ljubeče. Ko smo sposobni sprejeti lekcijo, postane naše doživljanje ljubezni brezpogojno. Takrat odprto dajemo in sprejemamo, kar si želimo, in dobimo tisto, kar

prijeten dom in ga napolnila z dvema punčkama. Danes je njun dom, zaradi odhoda njunih hčera na študij, prazen, vendar kljub temu poln topline, razumevanja in predanosti. Tako lepo mi je opazovati njune drobne dotike in tople poglede.

»Samo ljubezen lahko združi ljudi na tak način, da jih izpolni in naredi popolne, saj jih le ona lahko popelje in združi v tistem, kar je najgloblje v njih.« Pierre Teilhard de Chardin

Mag. Simona Šarotar Žikež

ljenje.

Eden od občutkov, o katerem se največkrat pogovarjamo s prijatelji, ali ki ga največkrat zamolčimo, je ljubezen. In zakaj ljubezen? Zato, ker spoznavanje te uči spoznavanje vsega drugega. Gre za besedo, ki zaobjema nešteto izkušenj in neskončno možnosti.

Da lahko okusimo ljubezen v njenem polnem pomenu, moramo najprej razumeti, kaj ljubezen je. Ljubezen ni zgolj beseda, ki označuje stopnjo užitka, ki nam ga daje neka stvar, ali pomen, ki ga ima ta stvar za nas. Je tudi več kot čustvo navezanosti na ljubljene ljudi. Ljubezen je brezkončna, vseobsegajoča sila, ki uravnava obstoj in razvoj naše zavesti in se pretaka skozi nas in okoli nas. Poraja se, kadar nastaja nekaj novega: novo življenje, umetniško delo, projekt, prijateljski odnos, uresničenje sanj in še marsikaj.

potrebujemo.

Vedno, ko pomislim na ljubezen, se mi pred očmi odvrti zgodba o zakonskem paru, Andreju in Metki. Pri njiju po 26 let trajajočem zakonu se opazim sijoče oči, ko drug drugega nagovarjata, ter vso prečudovito toplino, ki pri tem nastaja. Metka mi je povedala, da sta kot otroka odraščala v sosednjih vaseh. Njune poti so se križale že z obiskovanjem iste osnovne šole, kjer sta prvič začutila naklonjenost drug do drugega. V času obiskovanja srednje šole, pa čeprav različnih programov, se je iz začetne naklonjenosti porajala zaljubljenost. Oba sta ob misli drug na drugega čutila, kako ju prijetno ščemi v želodcu. Na plesu, ki ga je priredila šola, sta se zblížala. Od tega trenutka naprej se je njuna zveza zgolj še poglobljala. Svojo ljubezen sta po šoli in zaposlitvi okronala z zakonsko zvezo. Zgradila sta si

Lepota življenja je vse naokrog tebe. Odpri oči in jo zaglej, vsrkaj, cení, odsevaj in postani njen del. Poskusi se zaustaviti v tej naglici, naglico ubija in hromi naša duševnost. Lepota je v življenju samem. Poglej ptice, kako lahko letajo skozi življenje. Poglej cvetice, kako čudovito cvetijo, poglej čudovito nebo, kako se po njem sprehajajo oblaki. Lepote je ogromno – samo ustaviti se je treba.

Ko pričakuješ lepoto, jo boš videl, ko pričakuješ in želiš videti slabe stvari, jih boš videl in doživel. Izbira je vedno tvoja, saj si svobodno bitje. Pij iz vodnjakov lepote in ljubezni in ne boš si mogel kaj, da je ne bi odseval, kajti, kar je znotraj tebe, to odsevaš navzven. Kot ogledalo si, ne moreš skriti, kar je v tebi, ne

Z našega štedilnika

Juha iz ovsenih kosmičev

Kunčje meso z orehi in suhimi slivami
Bučni žepki

Rožičeve rezine

Juha iz ovsenih kosmičev

Sestavine: 30 g ovsenih kosmičev, 100 g čebule, 10 g česna, 30 g prekajene šunke, 3 cl olja, 80 cl jušne osnove, 10 cl belega vina, sol, peteršiljeve vejice, 10 cl kisle smetane

Čebulo narežemo na kocke. Česen sesekljamo. Šunko narežemo na tanke rezance. Olje v kozici segrejemo, na njem posteklenimo čebulo, dodamo šunko in česen. Malo prepražimo, dodamo kosmiče, premešamo ter zalijemo z vinom in jušno osnovo. Začinimo s soljo in kuhamo 20 minut. Preden ponudimo, dodamo kislo smetano in potrosimo s sesekljanim peteršiljem.

Kunčje meso z orehi in suhimi slivami

Sestavine: 600 g kunčjega mesa brez kosti, 120 g šalotke, 15 g škrobne moke, 100 g suhih sliv brez koščic, 50 g orehov, sol, poper, 5 cl olja, 20 cl belega vina, 20 cl kunčje osnove

Kunčje meso pod hladno vodo operemo in s krpo osušimo. Narežemo na tanke rezance, začínimo, pomokamo s škrobno moko in na segretim olju zlato rumeno opečemo. Opečeno meso preložimo v drugo posodo in shranimo na toplem. Na preostanku masčobe prepražimo šalotko ter dodamo polovico sesekljanih orehov in sliv. Vse skupaj malo prepražimo, zalijemo s polovico vina in kunčjo osnovo. Dodamo meso in počasi dušimo do mehkega. Med tem skuhamo v preostanku vina drugo polovico sliv, orehe pa prepražimo. Ko je meso mehko in omaka lepo zgoščena, jo po potrebi še začínimo. Serviramo v ovalnih krožnikih, po vrhu pa okrasimo s prekuhanimi slivami in praženimi orehi.

Bučni žepki

Sestavine: 500 g muškatne bučke, drobnjak, muškatni orešček

Sestavine za testo za žepke: 400 g gladke moke, 4

Branko Časar, kuharski mojster

jajca, sol, jajce za premaz

Bučko operemo, razpolovimo, odstranimo seme in damo v pekač. Pečemo v ogreti pečici približno eno uro. Pečeno meso postrgamo z lupine in z vilicami zmečkamo. Meso bučke pomešamo z drobnjakom in muškatnim oreščkom. Za testo razžvrkljamo jajca. Moko presejemo v skledo, primešamo jajca in ščepec soli ter zamesimo gladko testo. Polovico testa razvaljamo v pravokotnik. Drugo polovico testa razvaljamo v malo večji pravokotnik. Nadev s čajno žličko porazdelimo po prvem pravokotniku, katerega smo premazali z razžvrkljanim jajcem, v razmaku petih centimetrov. Vse skupaj prekrijemo z drugim testom. Med kupčki nadeva malo pritismo in s koleščkom testo zrežemo na kvadrate. V večji količini slane vode kuhamo pet minut, nato jih odcedimo in vroče ponudimo.

Rožičeve rezine

Sestavine: 500 g ostre moke, ščepec soli, pecilnega praška, 220 g margarine, 100 g sladkorja, 1 vanilin sladkor, 2 rumenjaka, 20 cl kisle smetane

Sestavine za nadev: 900 g jabolčk, cimet, 160 g rožičeve moke, 200 g sladkorja, 25 cl mleka, 160 g moke, 10 cl olja, 1 pecilni prašek, 1 vanilin sladkor, sneg 2 beljakov

V presejano moko zmešamo ščepec soli in pecilni prašek. Dodamo drobne koščke margarine, sladkor in vanilin sladkor, rumenjake in kislo smetano. Vse na hitro pognemo v testo. Iz njega naredimo svaljek, ga pokrijemo in damo za 15 minut na hladno. Polovico testa razvaljamo na dobro pomokani deski slab centimeter debelo. Krpo testa položimo na pomaščen pekač in ga v srednje vroči pečici na pol spečemo. Po tako pečenem testu namažemo dušena jabolka s cimetom. Po jabolkih porazdelimo nadev. Čez nadev položimo drugo krpo enakomerno razvaljane ga testa in spečemo. Pečemo v srednje vroči pečici 35 do 40 minut. Nekoliko ohlajene rezine posladkamo s sladkorjem v prahu.

Priprava nadeva

Rožičevo moko in sladkor prelijemo z vrelim mlekom. Dodamo moko, olje, vanilin sladkor in pecilni prašek. Dobro premešamo in ohladimo. Ko je masa hladna, narahlo premešamo sneg beljakov.

Lepota življenja!

glede na to, kako se trudiš to skriti, kajti, kar je znotraj tebe, ne more ostati zaprto. Katera je prva misel, ko se prebudiš? Je polna radosti ob še enem čudovitem dnevu? Se moreš prebuditi s pesmijo hvaležnosti in ljubezni v srcu? Kako zelo drugače bo zate, ko boš to lahko storil. Vedi, da bo vse, kar boš mislil, pozitivno, in da ti bo dan prinesel vse najboljše. Veš, kaj pomeni ljubiti, čutiti srce, ki tako prekipeva od radosti in hvaležnosti, da jih ne moreš več zadrževati in se mora ljubezen izliti navzven za vse ljudi, ki te obdajajo. Gre za prečudovit občutek enosti z življenjem. V ljubezni izginejo strah, sovraštvo, ljubosumje, zavist, pohlep, saj v prisotnosti ljubezni ni prostora za negativne razdiralne sile. Ko imaš

mrzlo srce in ne čutiš ljubezni, ne obupaj, ampak poglej okoli sebe in najdi, kar bi lahko ljubil. Opravi vsa dela z ljubeznijo in radostjo, tudi najbolj vsakdanja dela lahko opraviš z ljubeznijo. Ljubezen je tista, ki bo premagala svet, ljubezen bo združila svet, ne nasilje in sovraštvo. Poglej navznoter, preišči svoje srce, popravi lastne napake (sovraštvo, nasilja, zavisti, ljubosumje, lakomnosti, prevzetnosti ...). Vsak človek hrepeni po tem, da bi bil spoštovan, ljubljen, sprejet. Torej, zakaj se ne bi medsebojno

spoštovali. Začnimo mi prvi. Začnimo opravljati delo s pravilno motivacijo in mislijo: »Delam za dobro ljudi«. Če nam ni mar za občutke in blagor soljudi, se naše delovanje kaj hitro izrodi.

K. T.

Pončasto

Besede
mode

Sončna svetloba nas razvaja le še na trenutke, o kakšni posebni toploti lahko le sanjamo ali si jo kupimo z letalsko vozovnico za kraje, kjer pomladno sonce počasi zori v poletje. Da si ne nadenemo takoj težkega zimskega plašča, se lahko ogrnemo s pletom, v modi pa je tudi pončo.

To prvotno ogrinjalo Indijancev in gavčev izvira iz Južne Amerike. Tipično ogrinjalo je sestavljeno iz dveh pravokotnih ali kvadratnih kosov, ki sta sešita na enem koncu do središčnega razporka za glavo. Zunanja vzdolžna robova sta lahko zaprta do odprtin za roki. Krasi jo ga pisani motivi in živahne barve. V kulturi oblačenja se pojavlja doka redko, kljub domiselnim izpeljankam v različnih tkaninah in pleteninah. V modi se je pojavil tudi konec štiridesetih in šestdesetih let, ponavadi v tematiki narodopisnih oblačil.

Danes je življenjski tempo hitrejši, kot si ga želimo. Stile pogosto zmešamo kar iz nuje. Dogodki si prehitro sledijo in potrebovali bi dosti več časa, da bi vedno znova in večkrat na dan usklajevali oblačila glede na različne priložnosti. Toda tudi za mešanje stilov potrebujemo kar nekaj časa in znanja, če ne celo še več, kot smo vajeni.

Šahovnica, črte in priljubljeni motivi

Pončo in plet nas grejeta v sorazmerju z debelino

niti in vzorca. Plet ponavadi nekoliko manj, saj s svojo trikotno obliko z resami pokriva le ramena, del hrbta in roke, če jih skrijemo vanj. Oba nam lahko dajeta veliko veselja, posebej še, če smo vešči osnov pletenja ali kvačkanja. Ker moda še ni izpustila belo-črnih kombinacij, lahko uživamo v »grajenju« šahovnic in postavljanju figuric na mesta, kjer si jih želimo. Tudi barvite črte lahko slojimo in nadgrajujemo s priljubljenimi motivi, ki jih lahko prišijemo kot krpanke.

Tatjana Kalamar M., univ. dipl. inž. obl.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

času, ko se pojavijo kritični dnevi, v 23-dnevnem fizičnem bioritmu, počutijo veliko slabše, imajo občutek, da so dosegli najvišjo stopnjo svoje bolezni in so nedovzetni do okolice in zdravil, zaprejo se vase, ne prenesejo nobenih fizičnih obremenitev.

28-dnevni bioritem močno deluje na naše duševno življenje, v fazi kritičnega obdobja povzroča povečano nevrozo, občutek padanja fizične energije, povečan pulz in krvni tlak. V tem času smo veliko bolj razdražljivi in se pogosteje sprejemo kot ponavadi. Bolniki čutijo v tem času, da se jim stanje bistveno slabša, podvrženi so stresom in nejevolji. Pade jim volja in največkrat, pri hujših bolnikih, pride do depresivnosti.

33-dnevni bioritem, ki ga strokovnjaki imenujejo tudi inteligenčni, najpogostejše v kritični fazi deluje na našo inteligentnost. V tem obdobju smo inteligenčno manj uspešni, raztreseni, težko se koncentriramo,

zato največkrat prav v tej fazi naredimo veliko napak, še posebej na organizacijskem področju. Tudi primeri, ki jih v nadaljevanju navajam, kažejo in potrjujejo dejstva, da smo poleg naše življenjske in fizične energije bistveno odvisni tudi od našega bioritma.

V švicarskem Zugu so ocenjevali delo šolarjev po njihovem individualnem položaju v ritmu. Dve tretjini učencev, ki niso bili v fazi kritičnih dni, je opravilo testiranje zadovoljivo. V tem času je bil njihov inteligenčni bioritem v fazi plus. Učenci, ki so bili v bioritmu v kritičnem obdobju, so kljub inteligenčnim sposobnostim opravili te ste veliko slabše.

Tudi podatek, ki je bil dokazan s študijo v Stuttgartu, v neki avtošoli, kaže na to, da bioritem ugodno ali neugodno vpliva na naše počutje ali uspeh. 90 % kandidatov, ki so padli na šoferskem izpitu, je bilo na dan izpita v eni od kritičnih faz bioritma ali so bili v enem ali več ritmičnih v minusni fazi. Izpiti so pozneje, ko

so bili v ugodnem ritmičnem položaju, opravljali brez težav. Zapisal bi lahko še veliko primerov, ki kažejo na bioritem kot pomemben faktor našega življenja, sreče, zdravja in uspešnosti. Obravnavati pa ga moramo tudi z vidika naše fizične energije, ki je sestavni del naše organske moči. Upoštevanje zakonitosti bioritma je pomembno tudi pri športnikih, še posebej pri vrhunskih. To bi morali upoštevati vadiitelji, trenerji in terapevti. Če je športnik pred nastopom ali med njim v kritični fazi ali fazi prehoda, bo dosegel veliko slabši rezultat kot takrat, ko je v fazi ugodnega gibanja bioenergije. V kritični fazi čuti utrujenost, slabšo fizično energijo, je razdražljiv, neposlušen in brez občutka za normalno vedenje, kar zmanjšuje eksplozivnost mišic. Nasprotno pa dosega idealne rezultate, ko je njegov bioritem v ugodnem ritmičnem položaju, tudi če je razlika med enim in drugim nastopom le dan ali dva.

Količina navzgor omeji koristno vrednost dobrin, s katerimi človek teši svoje posvetne potrebe. Spoznanje je v ekonomiji znano kot zakon o padajoči mejni koristnosti dobrin ali prvi Gossenov zakon, po nemškem ekonomistu H. H. Gossenu (1810-1858). Velja tako za nastanek dobrin kot njihovo porabo.

Korist postane nekoristna

Izdelek kar se da izpopolnimo, če naj bo za kupca zanimiv. A ko smo mu postavili piko na i, smo dosegli njegovo največjo vrednost, vsako nadaljnje izboljševalsko prizadevanje bi jo le okrnilo. Pravzaprav vrednost dopolnil vseskozi plahni, se ne ustavi pri nič in dobi negativen predznak. Lahko sicer izdelamo dva enaka izdelka ali več, a vsak naslednji bi imel manjšo menjalno vrednost, ker je za potrošnika vsak naslednji manj koristen od predhodnika in zato tudi manj privlačen za nakup. Razpoložljiva vrednost dobrin je torej končna, ker znamo narediti le izdelek končne vrednosti, ter omejena, ker jih potrebujemo le v količini, ki se da porabiti.

Kar očitno velja za dragocene bisere, ki so vredni tem manj, čim več jih je, ker cenimo njihovo redkost, velja tudi za običajno jesti in piti. Marsikdo bo oporekal, češ, prava lakota me ne zagrabi, ko odprem hladilnik, ampak šele po prvem grizljaju jedi, in po vsakem nadaljnjem kozarcu pijače se mi bolj ljubi piti. A se da zakon mejne koristnosti obiti le začasno s slo, ki je močnejša od potrebe. Na koncu nič ni vredna

Gossenov zakon

slastna klobasa, ki ne gre v prepoln trebuh, pa tudi zlahtno vino v sodu je brezvredno za pivca, ki je opit obležal ob njem.

Večji dohodek manj cenimo, saj ga bolj upravljamo. Saj vemo, kaj naredi siromak, ki ga presenetljivo naključje osreči z neznanskim bogastvom. Nagloma ga požene v zrak, ker zastojniški dobiček zanj ni nič vreden.

Zakon le na prvi pogled spregleda skopuškega bogataša, ki kopiči velik denar, zapravi pa niti beliča. Zamenjal je sredstvo za doseg cilja za cilj. Dohodek je v hipu postal največja dobrina, zato je seveda ne bo zamenjal za nobeno drugo. Stiskač je torej še zapravljevejši od velikodušnega zapravljevca, ker je menjavo dohodka za dobrino opravil v trenutku. Kar se tiče čezmerne dobrine, pa se z njo ne more zgoditi drugače kakor z jedjo za požeruha in pijačo za pijanca. O smrtni uri še nobenemu ni uspelo odnesti njenega bogastva onstran. Pa četudi bi se mu posrečilo, kaj bi si začel tam čez z njegovo zemeljsko pomanjkljivostjo. Če naredimo več in boljše, tudi naše delo izgubi vrednost. Zato premetenež ne pokaže vseh svojih sposobnosti takoj, a s pretkanostjo ne seže čez svoj prag, ker tudi drugi s svojim delom znižajo vrednost njegovega dela. Najpogostnejši upad vrednosti koristne stvari z njeno količino je najbolj prefinjen. Država s tiskanjem denarja vrta nevidno luknjo v žepe svojih državljanov, skozi odteka denarna vrednost, žepi so zmerom bolj suhi, denar pa vse bolj podoben potiskanemu papirju in malovreden.

Nekorist ne postane koristna

Zakon mejne koristnosti velja v ekonomiji brez izjeme za stvari s katerokoli realno vrednostjo, pozitivno, nično ali negativno. Njihova skupna koristnost se z umnim prištevanjem in množenjem koristi sicer povečuje, a zmerom manj, dokler se ne ustavi in strmo zmanjšuje. Niti nekorist na nekorist niti nekorist na korist pa ni navzdol omejena in, žal, navzgor v korist ne zasuje škodljivega toka. Kot je potožil zmeden mizarski vajenec: »Odrezal sem letev že trikrat, pa je še zmeraj prekratka.« In je pokazal veljavnost zakona češki humorist Jaroslav Hašek - vso noč je kupal tetinih šestdeset jajc v mehko, pa so bila zjutraj še vedno trda.

Izmeček je morda še kaj koristen, če se prodaja kot odpadna surovina, a postane škodljiv, če se ga proizvede preveč in podjetje zaradi njega propade. Mojster za plačilo popravi pokvarjen stroj in mu povrne korist. Smeti, ki se nabirajo v gospodinjstvu, pa postajajo vse bolj ničvredne. Ker imajo negativno vrednost, je treba plačati za njihov odvoz - za to, da jih nimamo. Zastonj niso niti odpadki, ki se kopičijo na dvorišču družbe in naravnega okolja. Pozneje se zavemo svojega neljubega lastništva, večji je nadležen kup. Posledice so tu še neizprosnejše, ker škoda - v nasprotju s koristjo - ni niti končna niti omejena. Ne pomaga pogledati proč. Čas zaračunava zamudne obresti, zato bo njena odprava vselej dražja z odlasanjem, postoriti kaj koristi v bran. Ko nazadnje za škodo plačamo s svojim življenjem, postane ta za nas sicer dokončna, a ostane v resnici neodpravljena.

Če zakona o mejni koristnosti dobrin v materialnem svetu ne upoštevamo, se ne izognemo njegovi veljavi. Če se z dobrinami igramo, se nas naveličajo celo prej kot mi njih. Iz hiše smo spodili zdravje, vanjo pa se prikradejo nezadovoljstvo, slabo počutje in bolezen.

Janez Špringer, mag. farm.

Nadaljujmo s temo iz prejšnje številke Pena - bioritmom ... V Evropi je bilo opravljenih veliko raziskav, ki kažejo, da bioritem močno vpliva na naše počutje, na naš odnos do sebe in okolice, da pospešuje in zavira našo fizično moč - energijo, duševnost in inteligenco.

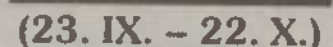
Sami velikokrat ugotavljamo, da smo kak dan ali dva v mesecu fizično popolnoma na tleh, da nam ne gre nič od rok, da nam je vse, kar moramo narediti, težko, da smo v teh dneh utrujeni. Potem pa pridejo dnevi, ko smo neverjetno ustvarjalni, vse opravimo z lahkoto, pravočasno in kvalitetno, da se sami sebi čudimo. Bolniki se v

HOROSKOPEN

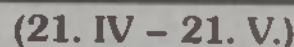
Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

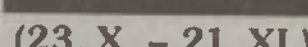
V čustveno avanturo se boste podali z dušo in telesom, vendar ne računajte, da bi vam okolica pomagala. Denarne posle in finančne investicije urejajte v prvi polovici meseca. Zaupnost in iskrenost bosta dobro plačani, skrivanje in molk ne bosta prinesla učinka. Varujte se prijateljev, ki bi vam lahko spretno izmaknili denar (da si ga sposodijo, recimo). Primeren mesec, da zgladite spore, prepire in nesoglasja. Naučite se nekaj novega.

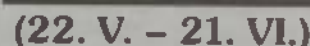
S prijeto družbo bodo prišli novi prijatelji. Možgani vam bodo dobro koristili, strasti, nekoliko nadzorujte. Pri kupčijah previdno. Pri znancih in sorodnikih boste pridobili dodatne pozitivne točke zaradi pretanjenega občutka za taktiko in diplomacijo in uspeli v neki misiji pomirjanja. Skrivnostnost, odločnost in obisk v tem obdobju dobro kažejo. Bojte se preprirov ali izzivanja k preprirom. Malo več optimizma in dobre volje!

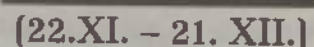
V tem mesecu se bo razkrilo nekaj v zvezi z vašimi odnosi. Razkritje bo prineslo preobrazki vam bo prinesel zmago, morda poraz, zato boste v tem obdobju potrebovali veliko zaupanja in moči. Sicer srečen mesec, ugoden za urejanje uradnih in pravnih zadev. Polna luna vam bo nagajala. Lahko zaupate, načrtujete in sklepate nova partnerstva. Obujanje preteklosti ne bo imelo smisla. Izogibajte se izzivanju in tekmovanosti.

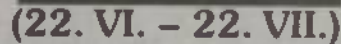
Vaša romantična usoda v tem času ne bo ravno rožnata. Sumničenje, ljubosumnost in nekaj drugih negativnih čustev vam bodo grenili to obdobje. Seveda ni vse izgubljeno, poleg tega pride za slabim začetkom dober konec. Izkoristili boste svojo priljubljenost in izvedli akcijo, ki je morda celo povezana z ljubeznijo. Kot dodatek k malici si čimprej privoščite rečo papiriko. Med jedjo se vam bo utrnila zanimiva misel!

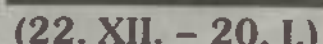
Obdobje, ko lahko naredite revolucijo, saj boste originalni, strastni in duhovno močni. Dvomi o partnerstvu in prepiri z bližnjimi vam tokrat ne bodo prinesli pozitivne točke in dobička. Težave na pravnem področju. V ljubezni napeto, zato se izogibajte nadzorovanju ljubljene osebe. Ker bo dober in energičen mesec, lahko potegnate potezo v zvezi s potjo v prihodnost. Od vas bodo veliko zahtevali, zato boste morali malo potrpeti.

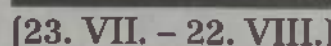
Kar nekaj lepih stvari se vam obeta, pa še polepšali se boste. Lahko se na novo zaljubite vendar se nikakor ne prenažite. Imate zanesljiv okus, zato si v modi lahko privoščite kaj drznega. V zvezdah vam piše, da se morate letos podati v turistično avanturo. Če tega še niste storili, ne odlašajte, kajti časa nimate več na pretek. Vaša vročekrvnost bo nekomu všeč. Skrivnost vas bo mučila, vendar je zaenkrat še ne morete razrešiti.

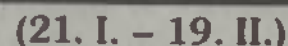
Obdobje, ko boste marsikaj spoznali, tudi to, da so bili vaši spori z ljubljeno osebo ali prijatelji le izraz strahu in pomanjkanja samozavesti. Uspešen mesec z veliko energije. Veliko boste delali in tudi korist boste imeli od tega. Osamljeni bodo našli partnerja. Domišljiji pustite odprto pot. Vaša preteklost nikogar ne zanima. Slaba točka obdobja je zdravje, bodite pozorni nanj. Dober prijatelj bo vrnil uslugo. Podajte se na novo pot.

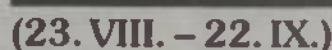
Na materialnem področju izboljšanje in na splošno konstruktiven mesec. Dela prece, potrpljenja premalo - mimogrede lahko pride do spora, čeprav boste spoštovani in vas bodo prosili za pomoč in sodelovanje. Novembra ne rinite skozi zid, pa če ste še tako pravi kozorog. Ugodno, da izredno energičnost in moč izkoristite za kakšen večji in dolgoročnejši projekt. Negodovanje ne bo prineslo prav nobene koristi. Za kanček manj samote.

Odlično se boste zabavali in se morda celo zaljubili. V začetku meseca boste resni, kar morate izkoristiti za nove dogovore. Kljub vsemu bo nekaj stresnih trenutkov in nakopičenih napetosti. Previdnost, saj lahko postanete žrtev prezahtevnega partnerja ali nadrejenih. Trenutek, da lahko uveljavite svoj slog: pri pohištvu, branju, oblačilih, prehrani. Prijatelji bodo posnemali vaš okus in obnašanje. Ne bojte se, partnerju povejte, kaj vam je všeč in kaj ne.

Vitalnejši mesec, kot boste pričakovali. Številna srečanja ter novi stiki in skupine. Odvečna energija – kaj če bi se vpisali v plesni tečaj, tečaj kiparjenja ali kaj podobnega. Doslej ste bili kar previdni, zato si privoščite še kak drzen korak, saj ste originalni in včasih genialni. Izkoristite poznanstvo z vplivnimi prijatelji. V zvezdah piše, da se morate bati maščevalnosti in starih zamer, ki se lahko pojavijo nenadoma in dobijo nove dimenzije.

Razširili boste krog prijateljev ali se včlanili v skupino. Nadzorujte strasti (na srečo ste dovolj preudarni...). Previdno pri nakupih in - kršenju zakonov. Dobro boste napredovali, saj se bo začelo konstruktivnejše in produktivnejše obdobje. Ugodno tudi za pisanje, trgovanje in intelektualno delo. Previdno pri odnosih z avtoritetami in najbližjimi. Vaša zahtevnost in realnost bo pršli do izraza in vam prinesli nove točke. S kritičnostjo ne pretiravajte.

Srečen mesec, ki bo prinesel novo ustvarjalno energijo. Če se vam nabirajo odvečni kilogrami, je zdaj čas, da jim napoveste vojno. Posel, študij in intelektualno delo se dobro počutijo prve tri tedne, pozneje čas za zaijubljene. Seks zna biti magičen, vesoljski, vendar umaknite strmežljivost. Prostor ali sebe okrasite s cvetjem. Jupiter vam ščiti zdravje, ki ga lahko prehuda živčnost ali nezdrav način življenja zamajeta.

Nagrajencem čestitamo. Potrdila za nagrade bodo prejele po pošti.

Potrudite se in rešitev na osemenem polju pošljite samo na dopisnici [skupaj z davčno številko] na uredništvo Vestnika, Ul. arh. Novaka 13, M. Sobota, s pripisom Penova nagradna križanka, do vključno petka, 7. novembra 2003. Pet reševalcev bomo nagradili, in sicer z nagrado v vrednosti 10 tisoč tolarjev, kuharsko knjigo Boug žegnaj!, knjigo Zgodovina Prekmurcev, čestitko na Radiu Murski val in Vestnikovo majico. Če vam bo delal težave kakšen zemljepisni pojek, je dovoljena uporaba atlasa. Veliko užitkov!

Pen je, kratko rečeno. Vestnikova mesečna priloga in ima tudi sicer zvezo z naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval kot časopisni pen (tinalo) in penetrančnež (prodiralec) ter bil poln fotografij, kakor se za tabloidu spodobi.

Izdaja ga Podjetje za informiranje. Odgovorni urednik matičnega časopisa je Janko Votek, uredniki Pena so Bojan Peček, Jože Riltner in Irma Benko. Oblikuje ga Endre Gönter, za fotografije skrbita Nataša Juhnov in Jure Zauneker, lektorita Nevenka Emri. Računalniško ga oblikuje Robert J. Kovač. Za Pen ni posebne naročnine!

V globino so zgrmeli jeklena konstrukcija, stotine ton betona in tudi delavci

OSTE
BAKAL

I Z

M O

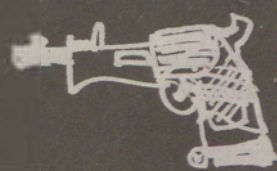
J E

G A

A R

H I

V A

Namesto da bi dogradil počitniško hišico, je Jožef v Avstriji umrl

*Mnogi Prekmurci in
Prleki ob pomanjkanju
dela in splošni revščini
doma v sosednji državi,
kjer so prejemki
bistveno višji,
poprimejo za vsakršno
delo – Avstrijski
delodajalci cenijo
slovensko delovno silo*

XV

Zgodba, namenjena tokratnemu Penu, sicer ni posebej »arhivska«, kajti šele dobro leto je minilo od njenega dogajanja, toda je dovolj žalostna, da si zasluži poseben spomin že ob prvi obletnici. Natanko 22. oktobra lani se je namreč v sosednji Avstriji zgodila huda delovna nesreča, ki je najbolj žalostno odjeknila ravno po pomurski regiji. In od vseh slovenskih poročevalcev se je na kraju žalostnega dogodka v dobrih 100 kilometrov oddaljenem Oberpullendorfu znašel samo avtor žalostnih Penovih zgodb. Čeprav je bilo tisto sredo, ko sem se peljal po Goričkem v sosednjo Gradiščansko, v Pomurju izjemno lepo, sončno in toplo vreme, je bilo pri mnogih pomurskih družinah zelo žalostno. Kako tudi ne, ko pa je delovna nesreča, ki se je zgodila v sosednji Avstriji, terjala tudi življenje človeka iz Pomurja. V nesreči je umrl takrat 57-letni Jožef Berke, ki je bil v avstrijskem gradbenem podjetju Bayer zaposlen že polnih 32 let in bi čez tri leta šel v zasluženi pokoj. Ob njem je umrl tudi njegov štiri leta mlajši avstrijski delovodja, ki se je zaobljubil, da bo šel v pokoj istega dne kot Jožef.

Žal nobeden ni dočakal, da bi se to uresničilo, in nobeden ne bo doživel pokojnine. »Ob omenjenih umrlih delavcih je bilo poškodovanih še 17 ljudi, med njimi deset Slovencev, pravzaprav Pomurcev z Goriškega in iz Gornje Radgone. Po takratnih prvih podatkih so bile poškodbe nekaterih zelo hude, kljub temu pa je upati, da bodo vsi poškodovani preživeli,« sem takrat pisal.

Spomniti se kaže, da je prišlo v torek, 22. oktobra, okoli 10. ure pri gradnji velikega mostu na hitri cesti S31 v kraju Stoob pri Oberpullendorfu na avstrijskem Gradiščanskem, blizu meje z Madžarsko, do hude delovne nesreče – pravzaprav tragedije, ki je neposredno terjala dve smrtni žrtvi, še 17 od približno 25 ljudi na gradbišču pa je bilo hudo in laže poškodovanih. »Po uradnih podatkih je pri polnjenju z betonom popustil opaz, pravzaprav nosilna jeklena konstrukcija, in vse skupaj, z omenjenimi nesrečnimi delavci vred, je zgrmelo v približno 20-metrski prepad. Po ocenah stro-

kovnjakov je v globino zgrmelo okoli 700 ton betona in železja.

Eden od mrtvih je bil Jožef Berke, priden delavec in, kot smo slišali med obiskom pri njegovih domačih, več kot dober mož, oče in dedek. Kar 32 let je neprekinjeno delal v istem podjetju, sodeloval je pri gradnji neštetihih mostov po sosednji državi. Nenehno je garal in zato bil zelo cenjen in spoštovan tudi pri delodajalcih, domov je prihajal samo ob koncih tedna. Vsa v solzah njegova soproga Vera (na sliki pred novo hišo in nedokončano počitniško hišo) nikakor ni mogla priti do besed, s katerim bi prehvalila svojega pokojnega moža, s katerim si je

dočakal, nam je žalostno pripovedovala soproga Vera, ki nesrečni torek ocenjuje kot najhujši dan v svojem življenju, saj so ji policisti iz Murske Sobote že šest ur po nesreči sporočili, da se je zgodila tragedija in da je neuradno umrl njen mož. Upala je, da so se zmotili, a je bila žal kruta resnica drugačna. Jožefa nikoli več ne bo živega v svojo domovino, v svoje Prekmurje, na katerega je bil tako ponosen.

Tudi na kraju tragičnega dogodka, katerega smo dan po nesreči obiskali, je bilo zelo žalostno. Na mostu nihče ni delal, le tu in tam smo lahko videli kakšnega gradbinca, ki je brez volje kaj ravnal ali

pometal z ceste. Uradna državna komisija je pregledovala kraj dogodka in zelo težko je bilo priti nekoliko bližje, da bi karkoli izvedeli. Počakati pa smo morali tudi s slikanjem, saj so tudi avstrijski varnostniki zelo strogi. Kljub vsemu pa smo se enemu od članov komisije zasmilili, ko smo dejali, da prihajamo iz Slovenije, tako smo lahko vsaj poslikali kraj tragedije. Ob tem smo neuradno slišali, da so nadzorniki, inšpekcija in statiki v ponedeljek (dan pred tragedijo)

ravno zaradi njegove pridnosti in delavnosti ustvarila lep dom.

Oba njuna sinova, Branko je avtoprevoznik, Jože pa policist, sta si ustvarila družini in živita po svoje, tako da je Vera svojega nesrečnega soproga nagovarjala, da naj gre v predčasni pokoj, ker da bosta lahko živela tudi z nekoliko nižjo pokojnino, imajo pa tudi malo zemlje in nekaj prašičev, da jima ne bi bil dolg čas, za kar pa bi poskrbeli tudi vnučki Melani in Ines.

Toda Jožef, ki je bil rojen v Ključarovcih pri Ljutomeru, pozneje pa živel v Domanjševcih, potem ko je v Avstriji spoznal Vero od Svetega Jurija in sta si tam uredila svoj dom, se ni pustil prepričati, ob vsem pa je poleg velike nove hiše sam sezidal še eno manjšo hiško kot nekakšno »poletno vikendico«, ki pa je ni uspel dokončati.

Nameraval je, da bo po praznikih (lanski dan mrtvih, op. p.) prišel domov in to hišico pokril, pozneje pa bi jo pozimi urejal od znotraj, a tega ni

izdali uradno soglasje, da je nosilna konstrukcija in vse drugo pripravljeno za betoniranje. Tako so v torek zjutraj del mostu začeli betonirati, pozneje pa je prišlo do tragedije, ki je bistveno upočasnila gradnjo hitre ceste med Dunajem in Madžarsko. A to le ni najhuje ...

»Če že nimajo možnosti, da bi si kruh zaslužili v lastni državi, jim ne ostane drugega, kot da gredo s trebuhom za kruhom tja, kjer ga lahko dobijo. In v sosednji Avstriji se za pridne in poštene delavce, za kakršne imajo Prekmurce mnogi avstrijski delodajalci, vedno najde delo in se tudi dobro zasluži. Pravi primer te trditve je sedaj že pokojni Jožef Berke. Če kdo ne verjame v zadnje trditve, se lahko prepriča ob obisku domačije pri Svetem Juriju št. 119 na Goričkem,« sem zapisal pred dobrim letom. Sedaj pa lahko samo dodam: Tudi danes je na domačiji umrlega žalostno, toda soproga Vera, oba sinova, vnuki ter vsi drugi svojci, znanci, sorodniki in prijatelji so lahko ponosni, da so imeli Jožefa.

Danska: poroka bo prihodnje leto

Vsa Danska se je znašla v nekakšni poročno-svatomski mrzlici. V začetku tega meseca se je namreč zaročil danski prestolonaslednik Frederik (35). Zaročenka je Avstralka Mary Donaldson (31), ki ni modre krvi, vendar to nikogar ne moti. Zaroka je bila prava, kraljevska, in Mary je že zdaj med Danci izredno priljubljena. Za njo pravijo, da še ni prestolonaslednikova soproga, je pa že kraljica njihovih src. Tudi tisk je na njeni strani, zato

Mlado-poročenca na balkonu kraljevske palače

Mati kraljica je določila: 14. maj 2004

ni čudno, da se je v času zaroke pred kraljevsko palačo zbralo okrog 20.000 Dancev, ki so navdušeno mahali z danskimi in avstralskimi zastavami in pozdravljali mladi par, ki se je pojavil na balkonu.

Zaroka pa ni bila le zabavna in romantična. Zahtevala je številne predpriprave in dejanja, ki jih zahteva strogi dvorni protokol. Mary se je najprej morala naučiti danskega jezika. Podpisati je morala izjavo, da bo še pred poroko stopila v luteransko cerkev in da bo sprejela dansko državljanstvo. Podvržena je bila tudi obšir-

nemu medicinskemu pregledu in testu rodovitnosti. Na koncu vseh formalnosti se je oglasila mati kraljica in z nasmeškom oznanila: »Dobila sem čudovito snaho.«

Za glavno mizo ob slovesnem kosilu se je zbralo petdeset častnih gostov, med katerimi so bili tudi predstavniki danske vlade. Frederik je Mary nadel zlat prstan z dvema belima diamantom in enim rubinom, ki simbolno predstavljata danske barve. Po zaroki sta na tiskovni konferenci drug o drugem povedala nekaj stavkov. Frederik: »Težko je

nekoga, ki je tako čudovit, opisati z besedami. To je ženska, ki danes sedi ob meni. To pove vse.« Mary: »Ko je Frederik ob meni, se počutim popolno. Ljubim trenutek, ko me spravi v smeh. To je kot v pravljici.« Ko so jo vprašali, ali je že kot deklica sanjala o tem, da bi postala princesa, je odgovorila: »Ne, niti slučajno ne. Moje sanje so bile, da bi postala živinozdravnica.«

V isti dvorani, kot je bila zaroka, bo tudi poročna slovesnost. Takrat, 24. maja prihodnje leto, bo Mary vsa v belem ...

Ujela dve ljubici naenkrat

Potrpežljivost in razumevanje sta prislovični lastnosti, ki ju pripisujejo umirjeni in resni igralki Halle Berry (37). Bakrenopolta zvezdnica, ki se z letošnjim letom lahko pohvali z oskarjem za glavno žensko vlogo, si je pridobila svetovno filmsko slavo kot partnerka poslednjega filma iz serije o tajnem agentu Jamesu Bondu. Če kdaj, potem sta ji ti dve vrline prišli prav zadnje leto in pol, torej odkar je poročena s pevcem Ericom Benetom. Za štiri leta mlajšega soproga pravijo, da je seksualni nenasitnež, kateremu ne po-

maga nobena terapija več.

Zgodnice o skokih čez plot, ki so Halle prihajale na ušesa, je srčno in hrabro prenašala, dokler mera ni postala polna in se je odločila, da bo temu naredila konec. Zadeva je že na sodišču in ločitev lahko pričakujemo te dni. In kaj je bila tista kapljica, ki se je prelila čez rob? Pred dobrim mesecem je zasačila svojega soproga z dvema ženskama v domači spalnici. Ena je bila gola, druga je bila sicer oblečena, vendar je imela na sebi spodnje perilo svojega ljubega ...

Ljubezen na prvi pogled

Oskarjevec Ben Kingsley se je poročil z mlado Nemko

Začelo se je dokaj enostavno na podelitvi evropskih filmskih nagrad lanskega januarja, kar je Kingsley takole opisal: »Zgledal sem jo, kako sedi med publiko - lepa in nežna, in si takoj rekel: To žensko moram spoznati!« Zdaj, poldrugo leto za prvim pogledom, sta si igralca in plavalasa Berlinčanka - 3. oktobra - v Oxfordu dahnila »da«.

Poroke nista obesila na velik zvon in tudi uslužbenka na tamkajšnjem matičnem uradu je bila redkobesedna: »Gospod Kingsley in gospa Christmann sta se danes poročila. K temu nimam kaj dodati.«

Tudi prebivalci angleške vasice Spelsbury, 25 km od Oxforda, o tej zadevi ne vedo veliko. Vas ima 200 prebivalcev, ki stanujejo dokaj tesno v 52 hišah. Soseđa Helen Datson: »Slišali smo le, da se je gospod Kingsley poročil. To je morala biti majhna, intimna ceremonija. Na njegovem posestvu se ničesar ni dogajalo in sploh ne vemo, kdo je ženska, s katero se

je poročil. Sicer pa je gospod prijeten in kot smo lahko videli, je njegova soproga lepa. Prodajalka mi je povedala, da govori nova sovaščanka lepo angleščino.« Kaže, da prebivalce Spelsburyja znameniti sovaščan ne zanima preveč. Zato ne vedo, da se je 28-letna Alexandra priselila na posestvo že poleti in da je s sabo pripeljala petletno hčerko Lois iz prvega zakona.

»Neverjetno, kako jo ljubi. Za vse je poskrbel. Ko se je priselila, je s sabo prinesla le igrače za Lois, drugo jo je čakalo v omarah in na policah.« je komentirala Alexandrina zaupna prijateljica in dodala, da je pre-

pričana, da bodo pri Kingsleyevih že prihodnje leto zibali. Ben Kingsley se je rodil v Angliji 31. decembra 1943 kot sin indijskega zdravnika in angleške igralkice. Tudi sam je želel študirati medicino, vendar se je med študijem premislil in se pridružil potujoči gledališki skupini.

V osemdesetih letih se je začel njegov vzpon, ki ga je zaokrožil leta 1983 z vlogo Gandhija. Pomembna je bila tudi vloga v filmu Schindlerjeva lista. Lansko leto, 19. marca ga, je angleška kraljica Elizabeth II. povzdignila v viteški stan.

Ben Kingsley kot Gandhi

Tina Wayda je stara 29 let in se je šele pred kratkim odločila, kaj bo počela v življenju. Z videzom angela optimistične in vesele narave je kar naenkrat ugotovila, da ji bo življenje veliko bolj zabavno in razburljivo, če opusti poklic bančne uslužbenke v Los Angelesu in se začne ukvarjati s postavljanjem pred fotografa. Prebila se je na prvo stran Playboya in že ima ponudbo za dvanajst posnetkov za letošnji koledar. Rada ima hitre avtomobile in romantiko.

Avstralska manekenka Elle Machperson se zdravi na kliniki v Arizoni

Elle lansko leto – reklama za kopalke v reviji The Body. Postavna pri 39 letih.

Predah za lepotico

Veljala je za ljubečo, vedno prijazno mater. Njeno življenje, kljub slavi, je bilo umirjeno in brez skandalov in tudi večjih problemov rumeni tisk ni mogel izbrskati. Toda zdaj so njena družina in prijatelji v velikih skrbih. Znana manekenka in fotomodel si je trenutno našla zatočišče na kliniki The Meadows v puščavski Arizoni. Kot se je izvedelo, je tam od konca septembra. Za prvih sedem tednov nege bo morala odšteti 40.000 evrov. Uradna diagnoza: Elle se je znašala v stanju popolne izčrpanosti. Obdobje okrevanja bo precej dolgo.

Elle letos na kliniki The Meadows

Oče Johnny Cash. Umrl je 12. septembra letos.

John Carter Cash pred Lincolnom, ki sta ga vozila starša.

Legenda živi naprej

John Carter

Cash nadaljuje pot svojega očeta

Oblači se v črno, kot se je oče bolj ali manj oblačil vse življenje. Videti je kot dobrodošen velikan iz pravljice. Trintrideset let star, dva metra visok, z bistrimi očmi in skrbno negovano brado. To je John Carter Cash (33), sin legendarnega country pevca Johnnija Casha, ki je umrl letos septembra. Preminil je le štiri mesece za svojo soprogo June Carter, s katero je skupaj napisal svoj največji hit The Ring of Fire.

Tako kot starša, je tudi John glasbenik in tudi dober je, saj je doslej prejel že dva grammyja. Trenutno živi v majhni kmečki hišici ob jezeru Tegern v Nemčiji, kjer skupaj s pevcem Gunterjem Gabrielom pripravlja očetove pesmi za nemško verzijo. Istočasno snema tudi novo zgoščenko Bitter Harvest, ki bo posvečena njegovi materi.

O svojem življenju in starših pravi takole: »Dolga leta sem mislil, da je normalno imeti očeta po imenu Johnny Cash, katerega glasbo pozna ves svet. Mislim, da gre vsem mladim tako kot meni. Šele pozneje sem spoznal, kakšno je moje življenje v primerjavi z drugimi, ki takšne prednosti niso imeli. Delati naprej – to je bil moto mojega očeta in matere. Teden po tistem, ko je mati umrla, sva z

očetom že začela delati. To je bila tudi želja moje matere. Moj oče, kljub svoji bolezni, je bil še teden dni pred smrtjo v studiu. Oba z materjo sta bila močni osebnosti.»

Ameriški časopisi poročajo, da spor med njim in tremi hčerkami iz prvega zakona o očetovi zapuščini še vedno traja. Gre za okrog 30 milijonov dolarjev. John sicer izjavlja, da spora ni in da so stvari urejene.

Ali ne miruje

Največji boksar vseh časov, Muhammad Ali (Cassius Clay) (61), se je kljub hudi bolezni pojavil na knjižnem sejmu v Frankfurtu. Prišel je predstaviti knjigo o svojem življenju. Avtobiografija ima 900 strani, številne fotografije in je menda izredno draga.

Michael Schumacher in njegovih šest zmag 1994–2003

Že kot petletni deček je vozil karting na dirkališču svojega očeta. Dvajset let pozneje (1994) je prvič postal svetovni prvak formule 1. Leto pozneje je zmago ponovil za Benetton. Ko je šumi leta 2000 ponovno postal šampion – tokrat za Ferrari – je bil že dvakrat očka. Vsak nadaljnji uspeh prinese šestkratnemu prvaku novo spodbudo.

Zelo pomembno!

Kako se pravzaprav pišejo?

Priimki in imena v družini Sheen so nekoliko komplicirani in kdor ne pozna njihove zgodovine, bo zagotovo vse zamešal. Prava ime in priimek glavnega v družini, Martina Sheena (63), sta Ramon Estevez. Njegov oče, sicer Španec Francisko Estevez, je prišel v ZDA s Kube. Ko se je Ramon leta 1961 poročil z Janet Sheen, katere predniki izhajajo iz Irske, je prevzel njen priimek. Martin je zvenel nekako bolj ameriško kot Ramon in tako je bil od poroke naprej znani igralec Martin Sheen. Svojima sinovoma, oba sta ravno tako igralca, je pri izbiri priimkov pustil proste roke, kar se tudi pozna. Mlajši, 38 let mu je, je Charlie Sheen, starejši pa Emilio Estevez (41).

Vsak človek je enkratna in neponovljiva osebnost

Bralci Péna se predstavljajo

Slutim, da ste mnogi bralci ob pogledu na fotografije prepoznali moža, ki se nam predstavlja v nadaljevanju. Res je: to je dolgoletni odranski učitelj, vzgojitelj in upokojeni ravnatelj Anton Tonček Černi, rojen 1943. leta v Renkovcih, ki je vešč tudi dela s slikarskim čopičem. Premalo ga poznamo, saj se ukvarja, zlasti zdaj, ko je vitalen upokojenec, še z ducatom drugih stvari. Nekako takole je pripovedoval podpisnemu novinarju:

»Tokrat ne bo tekla beseda o mojem 42-letnem pedagoškem delu, ampak želim nekaj povedati o dejavnostih, ki so plemenitile moje delo v vzgoji in izobraževanju in za katere sem našel v pokoju več časa. Že na učiteljsku pa je prof in akademski slikar Lajči Pandur

Rodil sem se mladi materi.

starejši odkril moje slikarske dispozicije, ki so me vodile na pedagoško akademijo, kjer sem končal študij za PU likovne vzgoje. Slikanje je moje življenje, ki ga želim prikazati tako, kot ga čutim. Vanj vlagam vso ljubezen, čustva, misli, znanje, razpoloženje in predstave. V ospredju je vedno psihološki dejavnik, zato nimam enotnega likovnega izraza. Ideja zori v meni dalj časa, z njo živim in jo nosim dotle, da me izzove in jo moram upodobiti na platnu. Veliko sem razstavljal.

S fotografijo sem se začel ukvarjati na učiteljsku. Snemanje, priprava kemikalij, razvijanje, povečevanje, oprema ... Fotoaparat mi je bil spremljevalec od prvega šolskega dne na odranski šoli. Na filmih je ohranjena zgodovina razvoja šole in kraja. Vodil sem fotografski krožek, temnico pa smo uredili na podstrešju šole. Imel sem več aparatov. V pomoč so mi bili mojstri fotografije: Hochstetter, Zauneker ... Poleg dobrih barvnih so mi najdražje črno-bele fotografije, kjer sem dosegel lepe uspehe.

Od leta 1973 ohranjam tudi

življenje v gibanju. Najprej sem snemal z amatersko filmsko kamero, kasneje z videokamero. Posnel sem veliko prireditev na šoli, v kraju, številne dogodke s področja vzgoje in izobraževanja, dokumentarne filme s potovanj po domovini in tujini. Nastalo je tudi nekaj videokaset za pouk na razredni in predmetni stopnji. Pripravil sem 24 oddaj na lokalni TV Odranci, na šoli pa smo 1998. leta ustanovili šolsko televizijo. Trenutno se ukvarjam s presnemanjem kinofilmov na videokasete ter pripravljam videozapis o življenju in delu OŠ Odranci od leta 1961 do 2002.

S tehničnim področjem je povezano še radioamaterstvo, ladijsko modelarstvo, aeromodelarstvo, raketarstvo ... O doživetjih, ko smo spuščali različne modele letal, čolnov, izstreljevali rakete ..., bi lahko več povedali nekdanji učenci. Tudi to me je veselilo in sem delal z veliko ljubeznijo. Tu naj dodam, da sem študiral tudi fiziko in tehnično vzgojo, kajti to je bil pogoj, da sem lahko poučeval tudi te predmete, in sicer do 1974. leta, ko sem prevzel funk-

Nisem postal ne duhovnik, ne kelnar ... ampak učitelj in vzgojitelj. Posnetek je iz šolskega leta 1961/62.

V vinogradu v filovskem Gaju najdem sprostitve.

Ak. slikar Pandur je odkril moje slikarske dispozicije.

Združili so ju kostanji

Kdor se je pred kratkim ustavil na bencinskem servisu v Lipovcih, je lahko občudoval, kako spretna sta bila pri peki kostanjev šefinja tamkajšnjega gostinskega lokala Gizika Č. z Gornje Bistrice in »bencinski serviser« Borut Grantaša iz Veržeja. Gizika je rezala, on pa nalagal, vrteel, obračal ... In bil je lahko vsaj zdaj on glavni.

JOG

cijo ravnatelja. V veliko veselje mi je vinograd v filovskem Gaju. Velikokrat sem tam in iščem notranji mir. Ljudje so prijazni. Z vinsko trto pa se učim, eksperimentiram, kletarim, se izobražujem. Napisal sem kar nekaj rekov o vinski trti. Sem tudi velik ljubitelj cvetja in to je na marsikateri moji fotografiji in sliki.

Z vinom, trto, vrtnicami in žensko so povezane tudi moje pesmi, ki so mi dopolnile k likovnemu ustvarjanju in drugim dejavnostim. So ljubezen

rad pokazal učencem in jih tako navduševal za zdrav odnos do čebel.

Veliko sem že povedal o sebi, a še ne vse. Violina je moj prvi instrument. Igranja nanjo sem se naučil na učiteljsku. Kasneje sem vzljubil še kitaro. Iz zgodnje mladosti pa sem čutil željo, da bi rad igral na diatonično harmoniko, frajtonarico. Oče je bil muzikant in spominjam se, da mi je dejal, da jaz ne bom mužikaš. Želja se mi je uresničila oktobra 2000, ko sem brez oklevanja stopil v Gančanih v trgovino in servis

glasbil. Zvok ter naročil harmoniko. Vaditi sem začel slovenske narodne, sedaj pa lahko zaigram že kaj zahtevnejšega. Igram za svojo dušo. Vsako vižo moram najprej preigrati na violino po notah, nato vižo 'podarim' mehu frajtonarice.

Tij buš vse pa nikaj! Tako mi je pred poklicno odločitvijo rekel oče. Zdaj vem, od kod so izvirale njegove besede. Mogoče si ni znal odgovoriti, da me je marsikaj privlačilo, zanimalo ... Po naravi sem zelo občutljiv, emocionalen, a hkrati razumski. Kot otrok sem bil težko obvladljiv v razmišljanjih, pogledih na svet. Tako nisem postal ne duhovnik, ne kelnar, ne krojač, ampak učitelj ... Sedaj lahko odgovorim očetu: Veliko stvari sem počel in počnem ter delam. Le tako sem lahko bil učitelj in vzgojitelj ter 26 let ravnatelj. Ni me kadrovala politika, ampak stroka. Veliko sem se naučil tudi od mojih učencev. Če hočemo vzgajati, izobraževati, se moramo tudi sami spreminjati in težiti k dialogu.

Štefan L. Sobočan

Naučil sem se tudi igranja na harmoniko.

ske, globoko občutene, včasih preroške. Mogoče jih bom kdaj izdal.

V letu 1984-1986 sem začutil v sebi preporod na vseh področjih. In tedaj se je v moje življenje prikradel nov konjček: postal sem rojar (čebelar). Navdušil me je znani odranski čebelar Alojz Cigan. Tonček, začni, ti boš to imel rad! V Renkovcih imam deset čebeljih družin. Čebele so me veliko naučile, posnel sem tudi veliko dokumentarnega gradiva o njihovem življenju, ki sem ga

Kdor ni bil na Triglavu ... Jaz sem bil!